

ΝΕΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

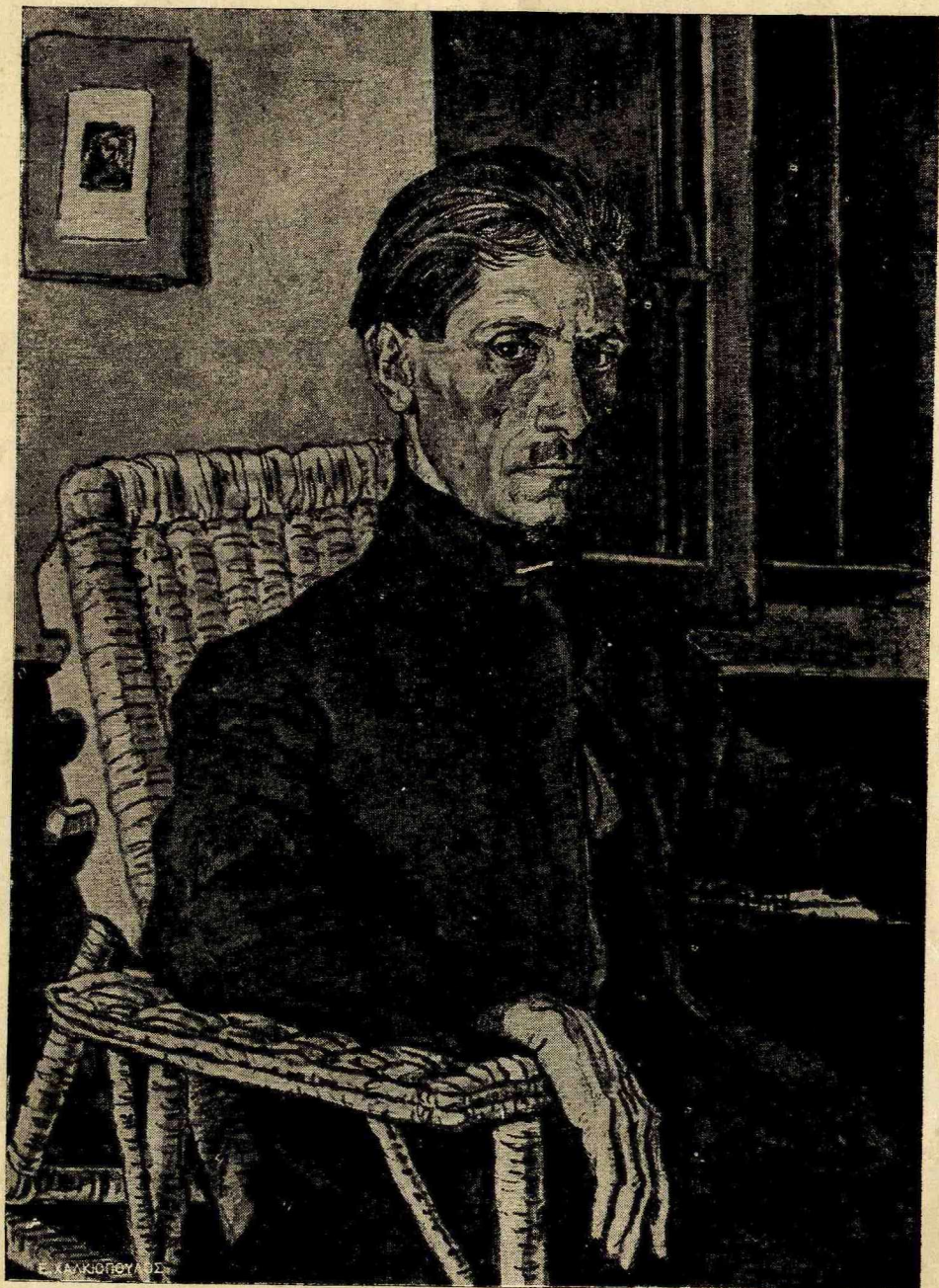
ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΩΤΗ - ΤΕΥΧΟΣ ΕΚΤΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1924

ΤΕΛΟΣ ΑΓΡΑΣ
ΑΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ
ΤΑΚΗΣ ΜΠΑΡΛΑΣ
ΜΗΤΣΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΔΗΜΟΣΘ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ
ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ
Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ
Α. FERD. HEROLD
ANDRE SPIRE
EMILE VERHAEREN
G. d' ANNUNZIO

Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ: ΠΟΡΤΡΑΙ-
ΤΟ ΤΟΥ ΦΙΛΟΥ ΤΟΥ Ν. Χ.

ΝΕΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΩΤΗ - ΤΕΥΧΟΣ ΕΚΤΟ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ
ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1924

ΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΜΥΣΤΙΚΟΠΑΘΕΙΑ

RAISON ET MYSTICITÉ

1

Γιά να δώσωμε μιὰ στοιχειώδη κατάταξη στα πολλά, άνομοιογενή και άνομοιομορφα φαινόμενα, που άπαρτίζουν τὸ σύνολο τοῦ χαώδους πνευματικοῦ μας βίου, πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ διακρίνωμε σαφῶς δύο έννοιες έντελῶς ξεχωριστὲς και διάφορες στὴν προέλευση, στὴ σύσταση και στὴ λειτουργία, οἱ ὁποῖες αποτελοῦν τοὺς πνευματικοὺς πόλους γύρω ἀπὸ τοὺς ὁποίους στρέφεται ἡ διανοητικὴ μας ζωὴ. Τοὺς πόλους αὐτοὺς ὀνομάζομε Νόηση και Ἐγκέφαλο.

Κάθε διανοητικὴ ἐνέργεια πηγάζει εἴτε ἀπὸ τὸν ἕνα, εἴτε ἀπὸ τὸν ἄλλο. Εἶναι ἀναμφισβήτητη ἡ διάταξή τους σὲ δύο τουλάχιστον εὐρύτατες κατηγορίες.

Στὴν έντελῶς πρόχειρη και ἴσως ἀνεπιτημονικὴ στὴν ὀνοματολογία της διαίρεσιν αὐτὴν, ὑπάρχει, ὅπως ὀφείλει νὰ ὑπάρχει, κάποια λανθάνουσα διαιρετικὴ βάση. Ὑπάρχει δηλαδὴ κάποιο κοινὸ γνώρισμα, τοῦ ὁποῖου ἡ μία πλευρὰ ν' ἀποτελεῖ τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς **Νόησης**, κ' ἡ ἀντίστροφη τὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ **Ἐγκεφάλου**. Ἄλλ' ἡ αἰσθητοποίησις, ὁ ἀσφαλὴς καθορισμὸς τῆς διαιρετικῆς αὐτῆς βάσεως δὲν εἶναι καθόλου εὐκόλος. Ἄλλ' ὅπως δὴποτε, ἂν τὰ ὀνόματα και οἱ τρόποι τῆς διαίρέσεως εἶναι ἐσφαλμένα και ἀνυπόστατα, πραγματικὴ ὅμως και ἀντικείμενο τῆς καθημερινῆς μας πείρας παραμένει ἡ διπλὴ φύσις τῶν πνευματικῶν μας γεγονότων.

Ἀπὸ τῆ Νόησὶ μας προσέρχεται ἕνα ὀλόκληρο σύστημα διανοητικῆς ἐργασίας: ἡ **Λογικὴ**. Ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλό μας πηγάζει ἕνα ἄλλο ὀλόκληρο σύστημα πνευματικῆς κινήσεως: ἡ **Μυστικοπάθεια**.

Ἡ δογματικὴ ἐμφάνισις τῆς Λογικῆς εἶναι ἡ **Ἐπιστήμη**. Ἡ δογματικὴ ἐμφάνισις τῆς Μυστικοπαθείας εἶναι ἡ **Μεταφυσικὴ**.

Ἀνάμεσα Λογικῆς και Μυστικοπαθείας, ἐπιστήμης και μεταφυσικῆς, ὀρῖσκεται μιὰ ἐρμαφρόδιτη πνευματικὴ λειτουργία, καρπὸς τοῦ σκοτεινοῦ Θεο-

σοφικὸς Μεταίωνος : ἡ διαλεκτικὴ Μεταφυσικὴ. Τὰ αξιώματά της, οἱ φιλοσοφικὲς τῆς ἀρχές, εἶναι παρμένεις ἀπὸ τὴν Μεταφυσικὴν εἶναι ἀλήθειες ἐξ ἀποκαλύψεως· χρησιμοποιοῦντας ὅμως κατόπιν τὴν Λογικὴν, τὴν Ἐπιστήμη, κατέρχεται σὲ πλῆθος ἄλλων μερικωτέρων πορισμάτων.

Συνηθισμένο πνευματικὸ φαινόμενο, ποῦ πηγάζει ἀπὸ τὴν **Λογικὴν**, εἶνε ἢ **γνώσις**· συνηθισμένο πνευματικὸ φαινόμενο ποῦ πηγάζει ἀπὸ τὴν **Μυστικοπάθειαν**, εἶναι ἡ **διαίσθησις**.—Πολὺ συχνὰ γνώσις καὶ διαίσθησις, δηλαδὴ Ἐπιστήμη καὶ Μεταφυσικὴ, βρίσκονται ἀντίστοιχες, ὁμόλογες καὶ ἀμοιβαῖα σύμφωνες στοὺς σταθμοὺς ποῦ ἡ κάθε μιὰ σταθμεύει, ἀκολουθώντας δικὴ τῆς πορεία. Ἡ φρασεολογία τῆς ἐπιστήμης εἶναι εὐκρινής, σαφὴς καὶ **λογικῶς γνώριμη** καὶ συγκεκριμένη, εἶναι ἡ ἐπίσημος, τρόπον τινά, γλώσσα τῆς ἐκφράσεως. Ἡ φρασεολογία τῆς μεταφυσικῆς εἶναι ὑποβλητικὴ, **ἀνακλητικὴ** τῶν πραγμάτων· δὲν ἔχει λεκτικὸν ἀναγνωρισμένον καὶ καθιερωμένον ἀκόμη, ἀλλ' ἀπλῶς ἀνεύθυνες καὶ ἀνακόλουθες ἀπόπειρες λεκτικοῦ. Ἴσως ὅταν οἱ δύο αὐτὲς πνευματικὲς τάσεις σταματήσουν, ὅταν ἡ τροχία τους ἐξελιχθῆ ὡς τὴν πληρότητά της, — ἂν εἶναι αὐτὸ πεπωμένον νὰ πραγματοποιηθῆ ποτέ—Ἴσως τότε νὰ πιστοποιηθῆ ἀπόλυτη καὶ σὲ ὅλη τὴ γραμμὴ ὁμοφωνία μεταξὺ τους.

Ἀλλὰ, πρὸς τὸ παρόν, ἀνεῖναι παράλληλες στοὺς σταθμοὺς τους, δὲν καλύπτονται ὅμως ἀμοιβαῖα καὶ σ' ὅλην τους τὴν ἔκταση. Ὁ ὀρίζων τῆς μυστικοπαθείας, ἢ τοῦ μυστικισμοῦ, εἶναι σκοτεινός, θαύς, ἀνεξερεύνητος, ἀπεριόριστος. Ἡ λογικὴ ἀπομένει πίσω του, ἀποκαμωμένη ἀπὸ τὴν ἑξαλλη πτήση του. Φρόνιμη, ὀλιγαρκής, ἀσφαλισμένη, πολὺ λίγο ριψοκίνδυνη, περιορισμένη καὶ ἐγκρατὴς στὴς ἐπιθυμίες της, ἡ Λογικὴ δὲν προχωρεῖ μακρύτερα ἀπὸ τὴς καχύπττες δυνάμεις της· ἄταχος, διψασμένος, ριψοκίνδυνος, ὁ μυστικισμός, ὁρμᾷ γεμάτος πάθος πρὸς τὴν ἀπόσταση ποῦ δὲν γνωρίζει ὄρια. Τὸ σπαρμωδικὸ του πέταμα εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ φρικιάσεις. Ἡ βρασίη του τυφλώνεται ἀπὸ ἀπερίγραπτες ἀστραπές. Συλλαμβάνει, στὴς παράτολμες, ζαλιστικὲς του ἐξορμήσεις, τὴς ὑποστάσεις ἐνοιῶν ποῦ ἡ λογικὴ ποτέ δὲν τὴς ἐψηλάφησε. Πάει ὡς τὸ μηδὲν καὶ ὡς τὸ θάνατο, καὶ συχνὰ στρέφει πίσω ἐντρομος ἀπὸ ἡδονὲς ἀπίστευτες, ἀπὸ περιπάθειες τρομακτικῆς. Τὸ φευγαλέο καὶ τὸ ἀπόλυτο, οἱ μεθυτικώτερες ἐνοιες ἐμψυχωμένες, τρεμουλιάζουν γιὰ μιὰ στιγμή, καὶ διαλύονται, φεύγουν, χάνονται οἱ ἀντικατοπτρισμοὶ αὐτοὶ τοῦ Ἰδανικοῦ, ἐμπρὸς στὴν ἐρωτευμένη, τὴν ἀχόρταγὴ του βρασίη.

2

Λογικὴ λοιπὸν καὶ **Μυστικοπάθεια** εἶναι τὰ ὀνόματα ποῦ ἔχουν τὰ δύο πνευματικὰ μας ρεύματα.

Ἡ Λογικὴ εἶναι ἡ ὑπηρετικὴ, ἡ γραφειοκρατικὴ λειτουργία τοῦ πνεύματος. Ἐργάζεται συνθηματικᾶ. Ἐμαθε τὴς ἐνοιες καὶ τὴς σχέσεις τους

πρὸς τὰ πράγματα στοὺς σχολεῖο ποῦ τῆς τὰ ἐδιδάξαμε. Γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνας τὸ σχολεῖο αὐτὸ λέγεται «σχολεῖο λατινικῶν ἐνοιῶν». Κατόπιν ἀφοῦ ἀπομνημονεύτη τὴς ἐνοιες, ἀφήνει ἐντελῶς μακρὰ τὰ πράγματα καὶ χάνει πιά τὴ συνείδηση τῆς ὑποστάσεώς των. Ἐργάζεται πάντα ἐπὶ πιστώσει, τρόπον τινά, μὲ τὰ πράγματα, καὶ δὲν τὰ θυμᾶται, πρὸς μόνον νεφελωδῶς. Οἱ ἐνοιες τῆς τὴν ἀπαχολοῦν ἀποκλειστικῶς. Τὴς κατατάσσει, τὴς συστηματοποιεῖ, τὴς διαιρεῖ καὶ τὴς ὑποδιαιρεῖ σὲ διακλαδώσεις ἄπειρες, ὅπως τὰ βιβλία τοῦ ἑναυς χαλκέντερος διβλιοθηκάριος.

Καὶ ὕστερα ἀρχίζει νὰ τὴς ἐξαργυρῶνῃ. Ἡ Λογικὴ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων περνᾷ ἀπ' ἐμπρὸς ἀπ' τὰ ἀνιάρτῃς, τὰ μισητὰ θησαυροφυλάκια. Τῆς δίδουν ἐνοιες καὶ τὴς ἐξαργυρῶνῃ. Δηλαδὴ ἀκούει καὶ ἀπαντᾷ. Καὶ ὅλες αὐτὲς οἱ ἐνοιες εἶναι ἀπελπιστικὰ ὁμοίμορφες, ἀπελπιστικὰ χάρτινες, κουρελιάρικες, σκοληκόβρωτες. Εἶναι ἕνα ἀέναο σιχαμερὸ **δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐνοιῶν ἀνεγνωρισμένης κυκλοφορίας**, ἀλλὰ, σήμεῖωτε, **κυκλοφορίας ἀναγκαστικῆς**. Προθενὰ σ' ὅλην αὐτὴ τὴν κούρατῃ δὲν ἀστράφτει ἡ λάμψη τοῦ χρυσοῦ ἢ τοῦ ἀτημένιου μετάλλου· μόνον τ' ὄνομά του εἶναι γραμμμένο ἀπὸν σ' αὐτὰ τὰ κουρελόχαρτα, ἀλλ' ἡ ὑπαρξή του δὲν φαίνεται πουθενά. Κυκλοφοροῦν στὰ θησαυροφυλάκια τῆς Λογικῆς, ἐνοιες γεμάτες ἱλιγγο, γεμάτες λυγμὸ καὶ ὁμομορφία καὶ λυρισμὸ—ἀλλὰ κυκλοφοροῦν στὰ χονδροειδῆ τῆς τὰ χέρια μόνον τὰ ὁμοιώματά των : τὰ χάρτινα ἀντίτυπα, μὲ τὰ ὅποια τῆς κάνει πιστώσιν ἕνας κόσμος ποῦ εἶναι πολὺ καὶ γιὰ πάντα μακρὰ ἀπὸ τὴν πρακτικὴ τῆς ἐργασίας, ἀπὸ τὰ αὐτηγά τῆς ματογυάλια, ἀπὸ τὰ ρυπαρὰ χέρια τῆς.

Τὴ Λογικὴ λοιπὸν τὴν διδάσκομε, τὴν ὀρίζομε, τὴν περιορίζομε. Εἶναι σὰ μιὰ φρόνιμη κοπέλλα, κουμπωμένη, μὲ περιλαίμιο καὶ ματογυάλια, ποῦ τὴν χρειάζομεθα γιὰ τὴν ἐργασία μας καὶ τὴν καταφρονόυμε γιὰ τὴν ἡδονή μας.

Ὁ μυστικισμὸς εἶναι ἄλλο, ὅπως διόλου ἄλλο, εἶδος πνευματικῆς κινήσεως. Κίνητη σκοτεινὴ καὶ αὐτόδοσση, ὅπως ἡ πέψις, ἡ κυκλοφορία, ὁ χτύπος τῆς καρδιάς. Δὲν ἐτυνθήτε νὰ μαθαίνῃ οὔτε νὰ δέχεται διαταγὰς ἀπὸ κανέναν. Ὁ μυστικισμὸς εἶναι ὀκνηρός, ἀμαθής, κακομαθημένος, βίαιος, γεμάτος ἐλαττώματα. Ἀλλὰ, ἀντὶ νὰ τὸν διορθώσωμε, ἀντὶ νὰ τὸν διευθύνωμε, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι ἀπλῶς νὰ τὸν μελετήσωμε, νὰ τὸν σπουδάσωμε. Εἶναι στερημένος ἀπὸ κάθε πρακτικὴ σημασία· ξένος ἀπὸ κάθε χρησιμοθηρία· ἀνωφελής· ἐπὶ τέλους βλαβερός.

Φιλοσοφεῖ, ὅχι μὲ φιλοσοφία διαυγῆ, παγερὴ, αὐτάρεσκη· ἀλλὰ μιὰ φιλοσοφία ἐκλαμβή, γεμάτη καπνοῦς καὶ ὀράματα· τὰ προβλήματα ποῦ τὴν ἀπασχολοῦν τὴ φιλοσοφία τοῦ ὁ μυστικισμὸς ὅχι νὰ τὰ λύσῃ, ἀλλὰ οὔτε καὶ νὰ τὰ θέτῃ, δὲν εἶναι ἄξιος. Πῶς νὰ τὰ διατυπώσῃ ; πῶς νὰ τ' ἀπαγγείλῃ ; Ἡ Λογικὴ, ἡ πρόθυμη αὐτὴ ὑπερέτρα, ἡ ἀκούραστη σεβιτόρα, ἡ Λογικὴ, μὲ

τήν ὁποῖαν **διατυπώνομε**, τοῦ εἶναι ἐντελῶς ἀχρηστη, ἀνώφελη, ἀπελπιστικά φτωχή. Πῶς νὰ συνεννοηθῇ μαζί της, ἀφοῦ μιλοῦν ἄλλη γλῶσσα; σέ τί νὰ τῆς ζητήσῃ νὰ τοῦ ἀνταποκριθῇ; θὰ τοῦ προσφέρῃ τὰ τσαλακωμένα της χαρτονομίσματα, πού προξενοῦν τὴν ἀηδία. Περιωρισμένος λοιπὸν, ἀκατάληπτος ὄνειροπόλος, ἐξόριστος μέσα σ' ἓνα ὄρυαστικό περιβάλλον, μὲ τὴν διέξοδον διὰ μέσου τῆς λογικῆς **ἀποκλεισμένην προκαταβολικῶς** καὶ γιὰ πάντα, παρατηρεῖ ἀπλανῶς τὰ ἄμορφα σχήματα, πού προσπαθεῖ νὰ ἐκδηλώσῃ τὰ προβλήματα του, καὶ πού ποτὲ δὲ θὰ πάρουν μορφή συνειδητή.

Ἔχει τοὺς στοχασμούς του, — ἄλλ' ἔχουν μυστηριώδεις συνδέσμους καὶ ἀλληλουχίες. Τὰ μερικά του συμπεράσματα εἶναι προελεύσεως ἀγνωστῆς. Κάτι ἀσήμαντο καὶ φαινομενικῶς τυχαῖο, ἀπαρατήρητο γιὰ τὴ Λογική, εἶναι γι' αὐτὸν ἀντ. κείμενο θαυμάσιον καὶ ἐμπεριστατωμένης σπουδῆς, γρίφος, ἀνιγμὰ μ' ἀμέτρητο βάθος, ἀνέφικτο μυστήριον...

Ἡ Λογικὴ γελᾷ μαζί του, ὅπως μὲ τοὺς σοφοὺς γελᾷ ὁ χυδαῖος ὄχλος. Ἀλλὰ στὴ μόνωσή του αὐτὸς δὲ καταφρονημένος κι' ὁ ἀγνοημένος, ἔχει στιγμὲς πού τὸν ἀποζημιώνουν γιὰ ὅλα, στιγμὲς θεϊκῶν φιλημάτων καὶ τρικυμίες καὶ ἰλιγγούς, πού δοκιμάζει αὐτὴ τὴν οὐσία τῆς αἰωνιότητος.

3

ΤΟ ΦΕΡΕΤΡΟ

Ὁ μυστικισμὸς, μ' ὅλα ταῦτα, δημιουργεῖ ὁ ἴδιος κάποτε τὰ μέσα τῆς θεραπείας τῶν ἀναγκῶν του. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ τὰ μέσα, εἶναι ἡ **πίστις**, παντὸς εἶδους πίστις, καὶ ἰδίως ἡ **θρησκευτικὴ** πίστις. Ἡ θρησκευτικὴ πίστις, δηλ. ἡ θρησκεία, μαρτυρεῖ πόσον πραγματικῆς, πόσον ὀλοφάνερης κι' ἀδιαφιλονεικῆτες εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο οἱ μυστικοπαθεῖς αὐτὲς ἀνάγκες. Καὶ ὄχι μόνον γιὰ μιὰ ἐξαίρεση, ὄχι μόνον γιὰ μιὰ διανοητικὴ élite, ἐκλεκτὴ τάξη: ἀλλὰ γιὰ τὸν ὄχλο, τὸν ὅποιον ἔσυρε ὀμαδὸν, μ' ἓναν φανατισμὸ ἀπίστευτο, σὰν ὑπνωτισμένον, πρὸς τὸ μαρτύριο καὶ πρὸς τὴν Σταύρωση.

Πίστις λοιπὸν, σύμφωνα μ' αὐτὰ, εἶναι ἡ **οἰκειοποίησις τοῦ ἐχθροῦ**, ἡ πρόσκτησις τοῦ ἀγνώστου καὶ ἡ μεταστροφή του σ' ἐπιωφελές κτήμα μας.

Ὅταν σταθῇ κανεὶς ἀντίκρου στὸ θάνατο, ὅλες του οἱ ἠθικῆς ἀπόψεις μετατοπίζονται. Μιὰ θαυμάσια ἀλλοίωση συμβαίνει κάπου θαθεῖά μας, θαυμάσια ἀπ' τὸ λογικό, θαυμάσια ἀπ' τὸ συναίσθημα. Εἶν' ἐκεῖ μπροστά μας μιὰ **πραγματικότης**, πού ζητᾷ τὴν ἀναγνώρισή της. Εἶν' ἓνα γεγονός, πού δὲν μποροῦμε ν' ἀρνηθοῦμε, ὅσο κι' ἂν μᾶς φέρνει ἀνησυχία ἢ ἀπροσδόκητη παρουσία του. Τὸ μέτρο τῶν ἀξιών τῆς ζωῆς ξεφεύγει ἀπ' τὴ θέση του καὶ νοιώθουμε πῶς μᾶς ἐπιβάλλεται μιὰ γενικὴ ἀναθεώρησί του.

Ἡ τέχνη δὲν μᾶς δίνει τὴν ἄμεση ἐντύπωση τοῦ θανάτου. Ἡ ποίηση μᾶς μιλεῖ γιὰ τὸ **ἀγγελικὸ χαμόγελο** τῶν νεκρῶν: ἀλίμονο! εἶναι ἡ χαρακτηριστικὴ πύχωση πού παθαίνουν τὰ ἄκρα χεῖλια τους, τὸ φρικιαστικὸ πέταγμα πρὸς τὰ ἔξω τῶν παρειῶν τους πού τοὺς δίνει τὸν στυγνὸ ἐκείνο μορφασμό.

Ἡ ρομαντικὴ, ἡ παλαιότερη ποίηση ἔκανε φιλολογία καὶ τὴν κταπληκτικὴν αὐτὴν ἀλήθεια! μὰ σ' ἐμᾶς, ὅστερ' ἀπ' τὴν ἐνατένισή της, ἀπ' τὴν ἀκαρπῆ ἀναζήτησιν τοῦ νοήματός της ὅλη ἡ ζωὴ, ὅπου κι' ἂν στρέψωμε τὸ βλέμμα μας, μᾶς φαίνεται πᾶς ἐπιπόλαια καὶ ψεύτικη συμπτωματικὴ καὶ ἀνούσια: σὰ μιὰ λαθραία καὶ πρόσκαιρη ἀπομίμηση παρωδία χωρὶς ἐνδιαφέρον. Ἡ ἐνατένισις τοῦ θανάτου, τοῦ αἰσθητοῦ θανάτου, ἀποτυπωμένου στὸ πρόσωπο τοῦ νεκροῦ, μοιάζει μὲ τὸ σκύψιμο σὲ ἀπειρα δάθη, πού δὲν ἀκούεται καμμιά ἀπήχησι. Λίγες παραστάσεις πᾶς στὴ ζωὴ μας θὰ μᾶς δώσουν τόσο **οὐσιῶδες**, ὅστερ' ἀπ' τὴν παράστασιν τοῦ θανάτου.

Καὶ ὅμως ὅλη αὐτὴ ἡ κατάστασις δὲν μπορεῖ νὰ πάρῃ φόρμα, νὰ πάρῃ **ἐκφραση**, διατύπωση: ἀπλούστατα, γιὰτὶ δὲν εἶναι κατάστασις **πνευματικὴ**, γιὰτὶ δὲν ἀνάγεται στὴν ἐπαγγελματικὴν μας διανόησιν: Ἡ **θέλησις**, στὴν εὐρύτερῃ της ἔννοια, μπροστὰ στὸν θάνατο καὶ στὰ σύμβολά του, σωμαίνει καὶ μένει στοχαστικὴ.

Καθένας θάχῃ αἰσθανθῇ τίς καταστάσεις αὐτῆς τοῦ βίους, πού φυτᾷ ἀπ' τὸ μῆδεν ἢ ἀπ' τὸ ἀπειρο: θάτυχε νὰ μιλάτε κάποτε σὲ κάποιον πού **ἔφυγε** πίσω σας: σὲ κάποιον πού ἀποκοιμήθηκε, σὲ κάποιον πού **δὲν εἶναι**: ἡ φωνὴ ξαναγυρίζει πίσω σὰν μιὰ ἀκτινοβολία ἐνεργείας, πού ξαναγυρίζει στὸν ἑαυτὸν της. Τρέμομε, τίς στιγμὲς αὐτῆς, νὰ καθορίσωμε τίς ὑπόνοιες πού μᾶς ἔρχονται καὶ προσπαθοῦμε νὰ τίς διώξωμε, ἀντὶ νὰ τίς καθορίσωμε, νὰ τίς ἀναλύσωμε, τρέμομε μήπως πεταχθῇ ξαφνικὰ καμμιά φοβερὴ ἀβάσταχτη ἀποκάλυψις ἀμέτρω ξαναβάξωμε σ' ἐσπυραμένη κίνησι τὴ διανοητικὴ μηχανὴ μας: σκέψεις, προθέσεις, κρίσεις, ἀναμνήσεις, συναισθήματα, ξαναρχίζουν πάλι τὴν ἀέναη ροὴ τους, πού τὸ στιγμιαῖο τῆς σταμάτημα μᾶς ἔφερε τὸν ἄλυτον αὐτὸν ἰλιγγο. Ξαναμπαίνομε στὸν κόσμον καὶ στὴν δράσιν, μὲ τὴν κίνησιν, μὲ τὴν ἐντύπωσιν, μὲ τὴ φωνή, φρικιώντες ἀκόμη γιὰ τὴν μοναδικὴν ἐκείνη στιγμὴ: θέλωμε μ' αὐτὰ νὰ πῆξωμε τὴν ἔννοια τοῦ **ἐγὼ** μας. — Πῶς τὸ ἐννοοῦμε, τὸ ἐγὼ αὐτό; Δὲν ἔχομε, **παρὰ τὴν ἐμπειρικὴν του ἔννοια**: ἀπὸ τίς μεταβολὰς πού φέρνομε στὸν ἐξωτερικὸν μας κόσμον: **ἄρα** ὑπάρχομε. Ὁ Καρτέσιος ἔκαμε ἓνα δῆμα πρὸς πέρα: «Cogito, ergo sum» = Στοχάζομαι, **ἄρα** **ὑπάρχω**. Αὐτὸς τὴν ὑπαρξὴν δὲν τὴν ἀναζητᾷ στὸ περιβάλλον, ἀλλὰ στὸν ἑαυτὸν της, στὸ ἐσωτερικὸν της. Μὰ ποιὸν ἄρα γε νὰ ἐννοῇ **στοχασμὸ**: τὴ **λογικὴν**, τὸν ὀρθὸν λόγο, τὴν **κρίσιν**, τὴ **διαλεκτικὴν**; αὐτὸ τὸ κατώτερον διανοητικὸν sport; πού ὑπόκειται σὲ χίλιες δυὸ διαστροφάς; πού ἀποτελεῖ ἄπλως ἓνα ζήτημα δεξιότητος;

Θαυροῦμε τὸ **πάθος** πῶς εἶναι τὸ στεφάνωμα, ἡ διαστολή, ἡ ἐξόγκωσις καὶ ἡ πλήρωσις τῆς ὄντότητός μας: δὲν εἶναι παρὰ ἓνας μάταιος καπνός, πού γεμίζει μιὰ κούφια τρύπα. Τὸ **πάθος** εἶναι ἄπλως τὸ στεφάνωμα καὶ ἡ πλήρωσις μιᾶς θεμελιώδους ἰδιότητος τῆς ὕλης: τῆς **θελήσεως**, τῆς ἀσυνείδητης δυνάμεως

της ύλης πού τείνει νά κατισχύση, νά νικήση, νά συντηρηθῆ καί ν' ἀναπαρ-
χθῆ εἶναι ἕνας πηλὸς γενικὸς ποῦ περνᾷ ἀπὸ πάνω μας, μιὰ δύναμη ξένη,
ὕποχρεωτική, ἀνγκαστική κι' ὄχι προαιρετική.—Κατασκευάζομε τὴν
ἐννοια τῆς ὄντοτήτός μας μετὰ τὴ συνδρομὴ τῶν αἰσθητηρίων μας ἀπλῶς·
ὅ,τι δὲν προσπίπτει στίς πέντε μας αἰσθήσεις, δὲν ὑπάρχει, τὸ ἀγνοοῦμε· μ'
αὐτὲς πλησιάζομε ἐπίσης κ' ἐπικοινωνοῦμε πρὸς κάθε ξένην ὄντοτητα· καί
γι' αὐτὸ ἡ ἀνιληψὴ μας κι' οἱ ὅριμοί μας γιὰ τὸ περιβάλλον εἶναι ἐμπει-
ρικοί· σπουδάζομε τὸ φαινόμενο τοῦ ἑαυτοῦ μας ἢ τῶν ἄλλων, καί ἀπ' αὐτὸ
μόνον συμπεραίνομε πῶς ὑπάρχομε· ἀφοῦ βλέπομε λ. χ. Ἄλλὰ ποιοὺς βλέπει;
ἔμεῖς; ἢ ἡ ὕλη; Ποιοὺς μιλεῖ; ἔμεῖς ἢ ἡ φωνητικὴ χορδή;

Τὸ πῆθος εἶναι μιὰ ἱερὴ φλόγα πού ἀναβαπτίζεται ἢ ὕλη, πού πιστο-
ποιεῖται ἢ θέλητη τῆς ὕλης, ἀλλὰ εἶναι ξένο, δὲν εἶναι δικό μας. Εἶναι μιὰ
μεγάλῃ ἀπᾶν τῆς ζωῆς, τοῦ νὰ μᾶς δάξῃ νὰ νομίζομε πῶς αὐτὸ εἶναι δικό
μας. Τί εἶναι τὸ δικό μας; μήπως ἡ ἀπόλυτη ἀλήθεια; ἢ ἐπιγνωτὴ ὑπαρξή
μας;—δὲν τὸ ξέρομε, δὲν τὸ μάθαμε, τρέμομε νὰ τὸ μάθωμε... Ρωτῆστέ το
σιωπηλὰ ἀπ' τὸ πρόσωπό σας, πού κυττάζετε μέσα στὸν καθρέφτη, φωνάζ'
τε το δυνατὰ μέσα σ' ἔρημα, ἄφωνα δωμάτια... Ρωτῆστε: «Τί εἶναι ἐγὼ;»
Στρέψατε πρὸς τὰ μέσα τὴν ἐρώτηση αὐτή: καί θὰ ἰδῆτε ὅτι οὔτε στιγμή πού
ζοῦμε δὲν ὑπάρχομεν συνειδητά.

Τὸ παγερὸ φῶς τῆς λαμπάδας καίει ἴσιο ἀπάνω ἀπ' τὸ πρόσωπο τῆς
πεθαμμένης· εἶνε ντυμένη μαῦρα· τὰ μαλλιά τῆς σὰν ξεραμένα, μαρτυροῦν
πῶς; ἐστέρησαν οἱ χυμοὶ πού τοὺς ἔδιναν τὴν ἐκφραση τοῦ ζωντανοῦ· εἶναι
πιὰ σὰν ψεύτικα. Τὸ μέτωπό τῆς, παγωμένο σὰν ταφόπλακα, τὰ κλεισμένα
μάτια τῆς θαρρεῖς πῶς βλέπουν ἀπαίσιο ὄνειρο, πού δίνει στὰ χαρακτη-
ριστικὰ τῆς μορφασμὸ δουδοῦ μαρτυρίου. Ξαναβλέπω τὰ μαλλιά τῆς, ὅπως
ἦταν ἔτσι ἀττημὴ χωρισμένα, ἢ χωρίστρα τσακίξει στὴ μέση, δὲ φτάνει ὡς
κάτω... Αὐτὲς τίς ὥρες λυγίζει κ' ἢ πιὸ σκληρότερη καρδιά· δὲν τὸ ξέρει κ'
ἢ ἴδια πῶς ἢ συγκίνητη μπαίνει μέσα τῆς κρυφά, ἀπὸ κάποιο μονοπάτι. Εἶν'
ἕνα ξαρκινὸ χτύπημα πίσω ἀπ' τὰ γόνατα τῆς σκληρότητος, πού τὴν κάνει
νὰ γονατίσῃ. Ἄβλαστα, ἄφθονα, νικημένα βρέχουν τὰ μάτια εὐεργετικὰ δά-
κρυα.....

Νὰ ξέρεις πῶς αὐτὸ τὸ πλάσμα ἀγαπήθηκε κι' ἀγάπησε· νάχεις δια-
δάσει τὰ ἐρωτικὰ τῆς γράμματα, κάπου, τσαλακωμένα, μετὰ ἀλλοιωμένο ἀπ'
τὸν καιρὸ τὸ χρῶμα τοῦ μελανιοῦ... νὰ ξέρης πῶς ὠραματίσθηκε, στίς ἐρω-
τικὲς τῆς νύχτες, ὀπτασίαις ἰδανικέσ, ὥρες ὑπέρτατες... κι' ἂν μπορούσες τώρα
νὰ τὴν ξυπνήσης καί νὰ τῆς μιλήσης γι' αὐτά! Δὲ θάχαν τίποτα τὸ κοινὸ
μαζί τῆς... σίγουρα, θὰ τᾶχε γράφει μιὰ ἄλλη· μιανῆς ἄλλης τὰ χεῖλη θάχαν
φιλήσει παράφορα, κ' ἢ φαντασία θάχε τανυσθεῖ πρὸς τὸ ἀσύλληπτο. Τώρα,
τί θὰ μπορούσε πιὰ νὰ νοιώσῃ; τὴν ἀρρώστια, τὴ μιζέρια, τὴν παραξενιά,

τὴν γριόνια, τὴν κακομοιριά, τὸ θάνατο.. Τί ἔγινε λοιπὸν τὸ Πνεῦμα; πού
πῆγε, ἂν ὑπῆρξε ἄλλοτε;

Ἡ ὕλη, στὴν δόξα τῆς ὀλη καί στὴν ἐντασί τῆς, ἔχει ἕνα τάνυσμα
πρὸς τὰ πάνω, ἕνα στιγμιαῖο ρίγος, μιὰ στιγμή ἐλίγγου καί μέθης—ὕστερα
ξαναπέφτει μέσα στὸν ἑαυτὸ τῆς, κάθιδρη ἀπ' τὸν κάματο... Αὐτὸ εἶναι τὸ
Πνεῦμα...

Ἐμπρὸς στὸ φαινόμενο τοῦ θανάτου, καί ἡ λογικὴ καί ὁ μυστικισμὸς
ἐστῆθησαν ἐμβρόντητοι. Τί ἦταν αὐτὸ τὸ φαινόμενο, γιὰ τὸν πρωτόγονο
ἄνθρωπο; τί ἐσημαίνει; πῶς ἐξηγεῖτο; εἶδε τὸν ὅμοιό του σὲ μιὰ κατά-
στασι ἀπερίγραπτη: νὰ εἶναι παρὼν, καί συγχρόνως νὰ μὴν εἶναι· νὰ ὑφί-
σταται, ἀλλὰ νὰ μὴν ὑπάρχῃ. Τὰ μάτια του, τὰ χέρια του, ἢ ἀφή του, κάθε
του στοιχεῖο μετὰ τὸ ὅποιον πρὶν οἱ ἐπιζῶντες ἐπικοινωνοῦσαν μαζί του, ἦταν
ἀκόμη ἐπάνω του: κι' αὐτὸς ὁ ἴδιος ἦταν ἐκεῖ ἀκόμη: ἀλλ' ὅμως ἔλειπε,
καί ἔλειπε γιὰ νὰ μὴ γυρίσῃ ποτέ. Ὑστερ' ἀπὸ λίγο ἢ σήψις τῶν ἰσθμῶν
τὸν ἀπεμάκρυνε γιὰ πάντα ἀπὸ τὴν ὑποψία τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τὴ ζω-
τανὴ φύση.

Ἴδου ἕνα θεολογικὸ φαινόμενο, μιὰ οὐσιαστικὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπον
ἀλήθεια, τὴν ὅποιαν ὄχι νὰ λύτῃ, ἀλλ' οὔτε νὰ ἐκφράσῃ κατώρθωσε, ἀπὸ
τοὺς προϊστορικοὺς ἐκείνους χρόνους, ὡς τὰ σήμερα. Ἡ λογικὴ ὁμολόγησεν
ἀμέσως τὴν ἀδυναμία τῆς καί ἀπεχώρησε: εἶπε μερικὰ λόγια ἀόριστα,
π. χ. «τὸ αἶνιγμα τοῦ κόσμου, ἢ ἀπόλυτος ἀλήθεια, τὸ αἶνιγμα τοῦ θανά-
του», ἀλλὰ τὸ τί εἶναι τὸ αἶνιγμα τοῦτο, πῶς λέγεται, δηλαδὴ τὸ περιεχό-
μενον τοῦ ὄρου τῆς, τὸ ἄφητεν ἀόριστο, τὸ παρέλειψε.

Ὁ μυστικισμὸς ἔμεινε πολλὴν ὥρα ἀκόμη ἐπάνω ἀπὸ τὸν θάνατον, πε-
ρίλυπος ἀπὸ τὴν συνκίθησιν τῆς ἐκφραστικῆς ἀδυναμίας του. Ἦταν καί γι'
αὐτὸν ἀδύνατον νὰ καθορίσῃ τὸ αἶνιγμα στὴ γλῶσσα του. Ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε
κι' αὐτὸς ν' ἀποχωρήσῃ ἄπρακτος, ἀφήνοντας ἀνέκφραστο πρῶτα καί ἄλυτο
κατόπιν, ἕνα γεγονός, πού μολαταῦτα ἦταν βέβαιο, αἰσθητό, καθημερινό, μοι-
ραῖο! Καί τότε ἐπίστεψε. Δηλ. ἀνέβασε τὸν νεκρὸ σὲ μιὰ περιωπὴ ἀνώτερη:
ὁ πρὸ ὀλίγου ὅμοιός του, στὸν ὅποιον συνέβη ὅμως αὐτὸ τὸ τελειωτικὸ φαινό-
μενο, αὐτὸ τὸ θεϊκὸ φαινόμενο, ἦταν πιὰ ξένος γι' αὐτόν, ἦταν ἀνεβατισμένος σὲ
μιὰ θεϊκὴ σφαῖρα. Τὴ σφαῖρα αὐτὴ τὴν ὥρισε, τὴν ἀναγνώρισε καί τὴν ἐπί-
στεψε. Μετὰ τὸν νεκρὸν συγγέεται καί ἡ πρώτη ἰδέα τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τὸν νε-
κρὸν ἀπεσπάσθη ὁ Θεός, κ' ἔγινε βαθμηδὸν αὐτοτελής. Κ' ἢ πίστις εἶναι ἢ
συνήκη τοῦ μυστικισμοῦ μετὰ τὸ βιολογικὸ ἀγνωστο, ἢ πρόσκτησις τοῦ
τυραννικοῦ ἐχθροῦ του, τοῦ θανάτου.— Ἡ κηδεῖα τοῦ νεκροῦ εἶναι τὸ πρῶτο,
τὸ ἐξ ἐνστικτοῦ, θρησκευτικὸ φαινόμενο τὴν ἀνθρωπότητα.

Γι' αὐτὸ καί ἡ χριστιανικὴ πίστις μετὰ ἰδιαίτερη στοργὴν ἀτένισε πρὸς τὸ

θάνατο. Είναι γι' αυτήν ἡ πραγματικὴ ζωὴ, τῆς ὁποίας ἡ ἐπίγειος εἶναι ἀπλὸς πρόλογος.

Ἡ χριστιανικὴ λατρεία, δηλαδὴ ἡ ἐκδήλωσις αὐτῆς τῆς πίστεως, ἔχει στὸ θάνατο ἀφιερῶσει τὴν ὠραιότερη τελετὴ, τοὺς ποιητικώτερους ψαλμούς τῆς, τὴν ἐπισημότερη ἱεροτελεστία τῆς. Ἀκόμη αὐτὸς ὁ Ἐπιτάφιος τῶν Χριστιανῶν, ἡ κηδεῖα αὐτῆ τοῦ Θεοῦ, δὲν συμβολίζει τὴν ἀναγωγὴν τοῦ Θανάτου στὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν του ;

Πέρω τὸν Ἐπιτάφιο σὰν ἓνα καθαρὸ, διαφανὲς σύμβολο, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου κηδεύομε κ' ἑμεῖς τοὺς νεκροὺς μας : τοὺς νεκροὺς ἐκείνους ποὺ ἐπάνω τους ἡ ἱερά, ἡ θεϊκὴ, ἡ ἐκστατικὴ αὐτὴ στιγμή ἐξευτελίσθηκε, ἐταπεινώθηκε ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φτώχεια καὶ τὴν προστυχία, τίς νεκρὲς ἐκείνες ποὺ ἐκηδεύθησαν μὲ φορεσιὰς ξένες ἢ πρόχειρες, μὲ τίς χωρίστρες τσακισμένες ἀπάνω στὰ ψαρά τους μαλλιά, μὲ τὰ στεγνά τους μάγουλα, γεμᾶτα νερὸ ἀπὸ μέσα, φιλημένα ἀπὸ ἄδρσα φτωχολούλουδα.. Γιά ἔλους αὐτοὺς τοὺς ἀγαπημένους, ποὺ ἡ ἀποθέωσή των, δηλαδὴ ἡ ἐπιθανάτια κ' ἡ ἐπιτάφια ὥρα των, ἡ ὥρα τῆς μείξεώς των μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ Θεοῦ, ἦταν τόσο ἐξευτελισμένη, ποὺ τὸ θεϊκώτερο φαινόμενό των ξευτελίσθηκε σ' ἓνα περιβάλλον ἀνάξιο τέτοιαις στιγμῆς, — γι' αὐτοὺς γίνεται ὁ πομπικὸς, ὁ ἐπιδειχτικὸς, ὁ ἐπίσημος Ἐπιτάφιος, αὐτοὺς κηδεύει, αὐτοὺς μᾶς κάνει νὰ κλάψωμε διὰ μέσου τῶν θλιμμένων τροπαρίων του, τῶν τραγικῶν του ἑξαπτερύγων, τῶν κεριῶν του ποὺ ἀναδίνουν τὸ χλωμὸ σελάγιμα· καὶ μᾶς λέει : «Αὐτὸς εἶναι ὁ Θάνατος ἀκολοθητέτε τὰ φέρετρα τῶν δικῶν σας».

Τὸ πένθος, ἀσυγκρίτως μεγαλοπρεπέστερο καὶ αἰσθητικώτερο ἀπὸ τὴ χαρὰ, δείχνει πόσον ὁ Θάνατος κατέχει τὴ θαυότερη καὶ τὴν γεμάτην νόημα ρίζα στὴν ἀσυνείδητη ὑπαρξή μας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἐνα συμπέρασμα σφεντονίζεται αὐτόματα ὕστερ' ἀπ' ὅλη αὐτὴ τὴ σειρά τῶν στοχασμῶν : τρέμομε γιὰ τὴν ἀνυπαρξία ὕστερ' ἀπ' τὸ θάνατο, μὰ καὶ μήπως καὶ στὴ ζωὴ εἴμαστε βέδαιοι γιὰ τὴν ὑπαρξή μας ; εἴμαστε οἱ κατκτητῆς τοῦ ἐγὼ μας ποὺ ὑπάρχει στὸ ἀπὸ μέσα τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς μας, ποὺ ἐξαντλεῖται ὀλόκληρο ἀπάνω στὴν ἐξωτερικὴ του ἐπιφάνεια ;

Μόνον τὸ Λογικὸ εἶναι κτήμα μας ἀπὸ ὅλο τὸν πνευματικὸ μας κόσμο : ἀλλὰ δὲν εἶναι παρὰ ἓνα ὄργανο, παρεφθαρμένο ἀπ' τὴ χρῆσιν, κατώτερης περιωπῆς καὶ ἐντελῶς ἀθάλαρτης κατασκευῆς.

Τὸ σημάδι τῆς αἰωνιότητος, τὸ ἴχνος τῆς ξένης οὐσίας ποὺ βρίσκεται στὴ πνευματικὴ μας ζωὴ, εἶναι ὁ Ἐγκέφαλος. Αὐτὸς εἶναι ἀπόλυτος—ἀλλὰ περίπου ξένος γιὰ μᾶς· εἶναι σχεδὸν μιὰ δευτέρα ὑπαρξὴ τὴν ὁποίαν δὲν ἀφωμοιώσαμε. Σύμπτωση τοῦ ἐγὼ μας μὲ τὸ ἀπόλυτο αὐτὸ στοιχεῖο δὲν ὑπάρχει·

τὸ σφαλοῦμε ἢ μᾶς περιζώνει : ἀλλὰ δὲν ἔχομε κανένα κοινὸ σημεῖο μιᾶς τρεμουλιαστῆς, ἠλεκτρισμένης ἐπαφῆς.

Ἐξουσιάζομε τὸ κατασκευάσμα μας καὶ τὸ μεταχειρίζομαστε γιὰ τὸ σκοπὸ μας, ἀλλὰ στὴν οὐσία ἐκείνη τοῦ ἀπολύτου δὲν ἔχομε κανένα μερίδιο. Εἶναι σὰν μιὰ παρουσία ἀνεξερεύνητη, ποὺ μᾶς φέρνει τὴν ἀνησυχία, τὴν ἀδημονία, τὸν πόθο τῆς διαφυγῆς, μὲ τὴν αἰνιγματικὴ σιωπὴ τῆς.

Καὶ δὲν μπορούμε, παρὰ νὰ τελειώσωμε ἐπαναλαμβάνοντας καὶ γιὰ τὸν ἐπιτελικὸ μας κόσμο, τὴν ὑποβλητικὴ κοινοτοπία ποὺ ἐξεστόμετε κάποιος παλαιότερος σοφός : «τὸ Ἄγνωστο κατέχει τὴ μερίδα τοῦ Λέοντος στὸν κόσμο».

(Στὸ ἄλλο φύλλο τὸ τέλος).

ΤΕΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ

Σὰν ἥλιος θὰ περάσω καὶ θὰ οἴξω
τοὺς λαύρους πόθους σπέρματα ἀναμμένα.
Τὰ κλεισμένα ματάκια θὰ τ' ἀνοίξω
σὰν τὰ μπουμπούκια τὰ κλαμένα.

Μεσ' στὰ σπασμένα μύσματα, ποὺ γράφει
βουβὴ τὴν ἐλεγεία του ἓνας θρηῆνος,
σὰ νᾶνε ἀπὸ τῆς Δύσης τὸ χρυσάφι
θ' ἀργοσαλέψη ὁ νοῦς μου κρίνος.

Μηδὲ στὸ κοιμητήρι δὲ θὰ λείψη
τὸ γνοιαστικὸ καὶ πρῶο μοιρολόι,
μιὰν ὁμορφιά, ποὺ δίνεται στὴ θλίψη
καὶ στὴν ξερὴ τὴ γῆ μιὰ χλόη.

Ἄπ' τοὺς ζεστοὺς τοὺς κάμπους μὲ τὰ θέρη
κι ὡς τίς γυμνὲς κορφῆς μὲ τ' ἄσπρο χιόνι
πλατεῖα ἢ ψυχὴ σὰν ἀνοιξη στ' ἀγέρι
τοῦ τραγουδιοῦ μου ξύπνησε τ' ἀηδόνη.

Καινούργια μιὰ φωτιά στῆς ζωῆς τὴ στάχτη.
Κ' ἀπ' τὴν ἀγάπη μου ἔδωκα νὰ πλάσω
τὰ ρόδα, τῶν ματιῶν χαρὰ, στὸ φράχτη
καὶ τὰ πουλάκια μεσ' στὸ δάσο.

ΑΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΜΥΡΟΛΟΪ'

Μὴν πῆς, πικρὴ καρδιά, οὐδ' ἀναλογίσου
Ἢ τέτοια πῶς μορφὴ πάει ν' ἀνατείλῃ.
Μέσ' σ' ἀφεγγα λειβάδια ἀπ' ἀσφοδεῖλι,
Ἢ μεσ' στὸ χάος τῆς ἀναυγῆς ἀβύσσου.

Στὸ δεῖλι σου, δὲν κρούεις τοῦ παραδείσου
Τῆ θύρα' στῆς ζωῆς ὀμπρὸς τὴν πύλη,
Ἀπὸ τοῦ Πλάστη τ' ἀχραντα τὰ χεῖλη,
Τῆ θεία πνοῆ ἀπαντέχεις, στὴν αὐγὴ σου.

Πῶς νὰν τὸ πῶ, πῶς νὰν τὸ πῶ, πῶς μέλλει
Στὴν κάτου γῆ, τὰ ὠραῖα παρθένα μέλη
Νὰ σαπιστοῦν ;... Ὀλάκριβέ μου κύρη,

Μαῦρα φτερούγια ὁ Χάρος στὴν εἰδή σου
Δὲν ἄπλωσε' στὸν ὕπνον ἔχεις γύρει'
Νανούρισμα σοῦ λέω κι' ἀποκοιμίσου...

ΤΑΚΗΣ ΜΠΑΡΑΣ

ΒΡΑΔΥΝΟΙ ΘΑΝΑΤΟΙ

Νὰ κι ὁ χειμῶνας ποῦχει φτάσει
καὶ σκοτεινιάζει πρὶ βραδιάσει'

καὶ σκοτεινιάζει μὲς στὴν πόλη,
στὴ φύση καὶ στὴ ζήση μου ὄλη.

Νὰ καὶ τὸ βράδι ποῦχει πέσει
καὶ κόβει τὴ ζωὴ στὴ μέση'

καὶ κόβει τὴ ζωὴ στὰ δύο
μὲ τὸ βοριά καὶ μὲ τὸ κρούο.

Νὰ κ' ἡ καρδιά μας ποὺ στὸ τζάκι
θ' ἀράξει σὰν τὸ καραβάκι

ποὺ ἀπὸ ταξίδια ὠραῖα φτάνει
καὶ ναυαγεῖ μὲς στὸ λιμάνι.

Ναυαγισμένοι πλαί στὸ τζάκι,
μὲ τὴν καρδιά μας καραβάκι,

μὲ τὸ βοριά καὶ μὲ τὴ μπόρα,
πῶς θὰ μπορέσουμε ἐμεῖς τώρα

νὰ ξαναρχίσουμε τὰ ἴδια,
τῶν ἀναμνήσεων τὰ ταξίδια ;

ΜΗΤΣΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Η ΣΙΔΕΡΕΝΙΑ ΠΟΡΤΑ

(συνέχεια)

Στὸ κατάστημα τοῦ πατέρα του εἶδε σὲ μιὰ γωνιά νὰ κάθεται κάποιος
μαξιμμένος, καὶ νὰ κάπνιζει. Αὐτὸς ὁ κάποιος, ἅμα τὸν εἶδε, ὄρθωσε τὸ κορμί
του καὶ τὸν κοίταξε καλά...

—Μὰ τὸν ξέρω αὐτόνα, σκέφτηκε ὁ Ἀριστομένης.

—Δὲ χαιρετᾶς τὸν κύριο Φαρτάζη ; τοῦ εἶπε ὁ πατέρας του.

—Ὁ κ. Φαρτάζης εἶνε !...

Εἶχε γίνει ἀγνώριστος. Δὲν εἶταν πιά ὁ ρωμαλέος ἐκεῖνος γέρος μὲ τὸν
παχὺ λαμὸ καὶ τὰ λαμπερὰ μάτια, εἶταν ἓνα ἀδύνατο γεροντάκι, ζαρωμένο,
καὶ μὲ τὸ βλέμμα ἄδειο σὰν ἡλιθίου.

—Μὰ πὼς ἔγινε ἔτσι ; ρώτησε τὸν πατέρα του, ἀφοῦ χαιρέτησε τὸ γέρο
Φαρτάζη.

—Ἔ, τοῦ ἔκανε ὁ πατέρας του μὲ μιὰ κίνηση τοῦ χεριοῦ, ἄστα ἄλλοτε...

Καὶ ὁ κύριος Βαλῆς τραβήχτηκε καὶ κάθισε στὴ θέση του.

Ὁ Ἀριστομένης γύρισε καὶ κοίταξε τὸ γέρο Φαρτάζη. Κι' αὐτὸς τὸν
κοίταξε.

Μὰ τίποτα δὲν τοῦχε μείνει νὰ θυμίζει τὸν παλιὸ Φαρτάζη ! Σὰ νὰ
γίνηκε ἄλλος ἄνθρωπος, σὰν κάποια μάγισσα νὰ τοῦδωσε ἄλλη γεροντικὴ
μορφὴ καὶ σῶμα. Εἶχε ἀλλάξει ὀλότελα. Μόνο, αὐτὸ μόνο, ποὺ κάπνιζε τὰ
χοντρά τσιγάρα ποὺ κάπνιζε καὶ ὁ παλιὸς Φαρτάζης.

Κεῖνη τὴ στιγμή παρουσιάστηκε καὶ ὁ Κουμάρης.

Αὐτὸν τὸν εἶχε δεῖ ὁ Ἀριστομένης τὴ χθεσινὴ βραδιά στὸ σπίτι. Εἶχε
πάει νὰ τοῦ εὑρηθεῖ τὸ «καλῶς ὄρισε».

Τώρα μπῆκε μὲ ἀγριεμένα μάτια πίσω ἀπ' τὰ γυαλιά του καὶ πῆγε ἴσα
στὸν κύριο Βαλῆ χωρὶς νὰ κοίταξει κανέναν ἄλλο.

—Μὰ πρέπει νὰ πιοῦμε, τοῦ εἶπε ἀνοίγοντας τὰ χέρια, γιὰ τὴν ἐπάνοδο
τοῦ ἀσώτου !

—Τί, τί ; Τί εἶπες ; Τοῦ ἀσώτου ; τοῦ ἔκανε ὁ πατέρας τοῦ Ἀριστομένη.

—Τὸ ἴδιο κάνει, δὲ βαριέσαι !. Εἶνε ὅπως τοῦ εὐαγγελίου ! Ἐφαγαν
ἔπειτα, ἤπιαν καὶ εὐφράνθηκαν !.. τοῦ ἀπάντησε ὁ Κουμάρης.

—Πάρτον στὸ γάμο σου νὰ σοῦ πῆ καὶ τοῦ χρόνου ! ἀκούστηκε ἡ φωνὴ
τοῦ Κούνελο πρὸς τὸν ἀπὸ ἐμπορεύματα νὰ λείει.

Ὁ Κουμάρης γύρισε πρὸς τὸ μέρος ποὺ βγήκε ἡ φωνὴ κῆψαξε μὲ τὰ μά-
τια νὰ βρεῖ τὸν Κούνελο...

—Ἐσὺ, βρέ, νὰ πάψεις !... τοῦ εἶπε.

—Ἐλα, ἔλα, πάρε δῶ ! τοῦ ἔκανε ὁ κύριος Βαλῆς.

Αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ Κουμάρης κοίταξε τὰ λεπτά, ἐνῶ ἄλλοτε ἔκλεινε τὴν
παλάμη του, καὶ εἶπε μὲ κούνημα τοῦ κεφαλοῦ :

—Ὁραῖα !...

Ἐκλείσσε τὴν παλάμη του, κούνησε τὸ κεφάλι πάλι, καὶ στράφηκε στὸν Ἀριστομένη πὺ εἶχε φανεῖ πὺς δὲν τὸν εἶχε δεῖ :

—Ἐλα νὰ πάρεις καὶ σὺ ἓνα καταπότιον ! τοῦ εἶπε.

—Ὁχι, εὐχαριστῶ ...

—Γιατί ; Μήπως δὲν πίνεις ; Τὸ κρασί, αὐτὸ γράφτο, πάντα καλὸ κάνει ! Τὰ σπύρτα !... Μακρὰ !... Μακρὰν ἀπὸ τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ !. Μήπως πίνεις τέτοια ;... Ἄ, ὦραῖα !. Κρασί !. Καὶ ὁ θεὸς κρασί πίνει !.

Στὴν πόρτα ἀπ' ἔξω εἶδε ὁ Ἀριστομένης, νὰ φανεῖ ὁ Χάρτας μὲ τὸ καπέλο στὰ πίσω, τὴ μαγκούρα στὸ μπράτσο, καὶ νὰ κοιτάζει μέσα.

—Ἐλα, εἶπε ὁ Κούνελος, πὺ βγῆκε πίσω ἀπὸ ἐμπορεύματα, στὸν Κουμάρη, δὲν πᾶς νὰ τὰ τραβήξεις καὶ παρὰ τὴς συμβουλές ! !

Αὐτὸς τὸν κοίταξε γιὰ μιὰ στιγμή χωρὶς νὰ μιλήσει, ἔπειτα κούνησε τὸ κεφάλι καὶ τοῦ εἶπε :

—Ἐσὺ νὰ μὴν ἀνακατώνεσαι ! ὑδροπότη !...

Καὶ θυμωμένος ἔφυγε, ἀλλὰ ξαναγύρισε καὶ πλησίασε τὸν Κούνελο :

—Ξέρεις, τοῦ εἶπε, ποιοὶ πίνουν τὸ νερὸ ; Ἄν δὲν τὸ ξέρεις νὰ στὸ πῶ.

Καὶ γύρισε ἀπότομα τὴς πλάτες στὸν Κούνελο, ἄμα εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια, καὶ μὲ μεγάλα βήματα ἔφυγε.

—Πάμε ! εἶπε στὸ φίλο του, μὲ μιὰ μεγαλόπρεπη χειρονομία.

Ἐὸ Ἀριστομένης πῆγε ἴσαμε τὴν πόρτα.

Τοὺς εἶδε νὰ περνοῦν ἀπ' τὴν ταβέρνα πὺ ἄλλοτε πῆγαιναν, καὶ νὰ διευθύνονται σὲ ἄλλη, πὺ εἶταν κ' αὐτὴ στὴν ἴδια γραμμὴ τοῦ καταστήματος τοῦ πατέρα του. Ἐὸ Κουμάρης στάθηκε κἀφησε τὸ Χάρτα νὰ περᾶσει πρῶτος χτυπώντας του χαϊδευτικὰ τὴς πλάτες.

Καθὼς γύρισε μέσα, εἶδε τὰ μάτια τοῦ Φαρτάζη στηλωμένα ἐπάνω του.

Ἐὸ Κούνελος τοῦ φώναξε χωρὶς νὰ φαίνεται, κρυμμένος πίσω ἀπὸ σωρὸ ἐμπορεύματα :

—Ἀριστομένη !...Γιὰ ἔλα δῶ...

Πῆγε κοντὰ του.

—Ἄκουσε δῶ, τοῦ εἶπε ὁ Κούνελος κρατώντας τὴ μύτη του σὰ νὰ τοῦ πονοῦσε, ἢ κάτι νὰ τοῦ βρωμοῦσε, νὰ προσέξεις μὴ σὲ παρασύρουν αὐτοί. Αὐτοὶ δὲν ἔχουν νὰ χάσουν τίποτε !. Ἐὸ βρεμμένος δὲ φοβᾶται τὴ βροχή !. Ἐκεῖνος πὺ τῶπε αὐτὸ ἔξω γιὰ τὸ τῶπε...

Ἐὸ Ἀριστομένης χαμογέλασε.

—Δὲν ἔχω φόβο, τοῦ ἀπάντησε καὶ τραβήχτηκε.

Ἐὸ πατέρας του κάτι σημείωνε στὸ γραφεῖο του. Οὔτε τὸν προσέχε διόλου. Θέλησε νὰ φύγει, ἀλλὰ κρατήθηκε καὶ ἄρχισε νὰ περπατᾶ πάνω κάτω μὲς στὸ κατάστημα.

Κάτι τοῦ εἶχε ἔρθει στὸ νοῦ.

Ξαφνικὰ εἶδε τὸ γέρο Φαρτάζη νὰ τὸν κοιτάζει μὲ προσοχή, νὰ τὸν ἀκολουθεῖ μὲ τὸ βλέμμα πάνω κάτω πὺ περπατοῦσε.

Τὸν ἐνόηλε αὐτό.

—Μὰ τί μὲ κοιτάζει ἔτσι αὐτός ; εἶπε μὲ τὸ νοῦ του καὶ θύμωσε.

Ἐὸς κ' ἂν ἔκανε νὰ μὴν προσέχει στὸ γέρο Φαρτάζη, τόσο ἡ ματιὰ του πῆγαινε καὶ τὸν ἔβλεπε νὰ ἔακολουθεῖ τὸ ἴδιο νὰ τὸν κοιτάζει.

Στὸ τέλος τὸν ἐνόηλε πολὺ καὶ πῆγε μὲς στὸ βάθος τοῦ καταστήματος πὺ βρισκόταν κείνη τὴ στιγμή ὁ Κούνελος..

—Τί εἶνε ; τὸν ρώτησε αὐτός, πὺ τὸν εἶδε νὰ πηγαίνει βιαστικὸς ἔκει.

—Θέλω νὰ σὲ ρωτήσω τί ἔχει πάθει αὐτός.

—Ποιός ; τὸν ρώτησε ὁ Κούνελος.

—Νὰ αὐτὸς, ὁ γέρος Φαρτάζη !

—Ἐὸ κύριος Φουρτάζη ; Τί ἔχει πάθει ; δὲν ἔχει πάθει τίποτα ! Εἶνε καλός, καὶ σὰς ἀγαπᾶ ! Αὐτὸ ξέρω, Ἀριστομένη μου, ἄκου μένα !. Κέλειται τί βλέπεις νᾶχει πάθει ;.

—Ξέρω κὲγῶ !...Μπορεῖ νὰ μᾶς ἀγαπᾶ, ἀλλὰ κάτι ἔχει πάθει !. Ἐκεῖνη ἡ ματιὰ του πὺς κοιτάζει ! σὰν ἡλιθίου..

—Ἄ, ὄχι, ἔχεις λάθος, Ἀριστομένη μου, ἄκου μένα..

—Τί λάθος !. Ἐ παντριά στὰ γεράματα φαίνεται δὲν τὸν ὠφέλησε !.

—Χώρισε..

—Ὦ, ὦ !.

—Ἄστον τὸ δυστυχῆ !. Εἶχε μπλέξει μὲ σατανᾶ !. Καὶ ξέρεις, Ἀριστομένη μου ; Ἄκου μένα, καλύτερα νὰ μπλέξεις μὲ ἑκατὸ σατανάδες, διαβόλους παρὰ μὲ μιὰ, ἀριθμὸς ἓνα, γυναίκα !. Στὸ λέω γῶ, μὴ μπλέξεις !.

—Καλά..Ἐστε τοῦδωσε τὰ παπούτσια στὸ χέρι ;

—Δὲν τοῦ τᾶδωσε, τοῦφυγε. Τοῦ πῆρε ἓνα σωρὸ λεπτὰ !. Καὶ ξέρεις ἔχει κὲχει !. Τοῦ τὰ βούτηξε λοιπὸν ἡ κερὰ καὶ πῆρε πόδι..

—Ἀηλαδῆ ;.

—Τί δηλαδῆ ; Νὰ τοῦ πῆρε τὰ λεπτὰ, ὄχι ὄλα ! Αὐτὸς ἔχει πολλὰ !.

Τοῦ πῆρε ὅσα τῆς τύχανε μὲς κὲφυγε μὲ κάποιον !. Ἐὸ γέρο Φαρτάζη, ἔδῶ, νὰ δεῖς καλοσύνη, Ἀριστομένη μου, εὐγένεια ψυχῆς ! αὐτὸς ἔκει ὁ γέρος ὁ ἡλίθιος, ὅπως σὺ τὸν ὀνόμασες δυστυχῶς !. Τὸν εἶπες ! Ἄλλὰ πρέπει, Ἀριστομένη μου, ν' ἀκοῦς καὶ τοὺς πιὸ μεγάλους. Δὲν ἀφίνουν ἔτσι νὰ βγαίνουν τὰ λόγια τους ! Τρᾶκ ἡλίθιος ! Τρᾶκ κουτός, ἀνόητος ! Ἄκου μένα, Ἀριστομένη μου, δὲν πρέπει νὰ χάνεσαι σὲ ρηγὰ νερά...
Ἐὸ Κούνελος εἶχε λησμονήσει τί ἤθελε νὰ πῆ καὶ πάλευε νὰ τὸ βρεῖ, ἀλλὰ μάταια. Ἐὸ Ἀριστομένης ὅμως περίεργος νὰ μάθει τὸν ρώτησε :

—Μὰ πέ μου τί ἔκανε μὲ τὴ γυναίκα του πὺ τοῦφυγε ; Τὴ βρῆκε ;...

—Πὺς δὲ τὴ βρῆκε ! Ἐὸχι αὐτός, ἡ ἀστυνομία. Ἄλλ' αὐτὸς ἔκει νὰ δεῖς εὐγένεια ψυχῆς, μεγάλων αἰσθημάτων ! Γιὰ ἄκου νὰ δεῖς, Ἀριστο-

μένη! Δὲν εἶνε τίποτα, αὐτὸ γράφτο γιὰ νὰ μὲ θυμᾶσαι μιὰ φορὰ, δὲν εἶνε τίποτα καλύτερο ἀπ' τὸ γενναῖο αἰσθημα! "Ὅλα τᾶλλα εἶνε μὴδὲν! Μὴδὲν εἶνε ὅλα τᾶλλα! Τὰ πλούτη, τᾶπειρα πλούτη ἀκόμα εἶνε μὴδὲν ἐμπρός του!.. Πῶς εἶπε κείνος; Ποῦ εἶνε αἱ χρυσαῖ λαμπάδες....

— Μὰ γιὰ πέ μου τί ἔκανε μὲ τὴ γυναῖκα του ἅμα τὴ βρῆκε.

— "Α, ναί. Ἄμα τὴ βρῆκε πὸν λές, αὐτὸς σὰ χρυσός... χρυσός!.. εἶνε κωμικὸ γιὰ καὶ ὁ χρυσὸς μέταλλο εἶνε!... Μόνο πὸν σπανίζει, δὲν εὐρίσκειται εὐκόλα!.. Καὶ οἱ μεγάλοι κακοῦργοι κι' αὐτοὶ σπανίζουν....

— Λοιπὸν;...

— "Ε, λοιπὸν, λοιπὸν... Λέγαμε λοιπὸν γιὰ τὰ μέταλλα καὶ γιὰ τὸ χρυσό....

— Καλά, πὸν βρῆκε τὴ γυναῖκα του τί ἔκανε;

— Ναί, πὸν βρῆκε τὴ γυναῖκα του ἔκανε αὐτό: "Ἄκου νὰ δεῖς χειρονομία!.. Αὐτὲς λέγονται χειρονομίες" εἶνε... Ἄντι νὰ ζητήσει νὰ τὴν πᾶνε στὴν ἀγγόνη καὶ νὰ τῆς πάρουν καὶ τὸ μέγα χρηματικὸν ποσὸν πὸν τοῦ τὸ εἶχε ἀφαιρέσει, δὲ ζήτησε οὔτε τῶνα, οὔτε τᾶλλο! Ζήτησε μόνο νὰ τὴν ἀφήσουν ἐλεύθερη. Πάρτα, τῆς εἶπε, χάρισμά σου, ἔχω ἀρκετὰ ἐγώ. Θὰ ἔλθει ὁμως μιὰ ἡμέρα πὸν θὰ κλαύσεις πικρά γι' αὐτὸ πὸν μοῦ ἔκανες! Καὶ τὴν ἄφησε. Πῆρε μονάχα διαζύγιο...

— Γιὰ νὰ ξαναπαντρευτῆ;

Ὁ Κούνελος ταραχτήκε....

— "Ε, ἔ! ἔκανε. Ἐπειδὴ κι' αὐτὸς ἀμάρτησε μιὰ φορὰ... Ἄν καὶ τὴν ἁμαρτία εἶνε;... Πὸν εἶτανε γέρος;... "Ε, καλά! ἀμάρτησε μιὰ φορὰ! Οὐδεὶς ἀναμάρτητος!

— Κεῖνοι οἱ μόντες οἱ γιοὶ του τί κάνουν;

— Αὐτοὶ! αὐτοὶ εἶνε ἄνθρωποι χαμένοι!.. Ἄλλ' ἢ κόρη του δὲ μοῦ λές, τί ἄγγελος ἐπουράνιος εἶνε! "Α τί πλάσμα! Μὰ εἶνε τί νὰ σοῦ πῶ! Ἐνα πλάσμα πὸν... χάνει κανεὶς τὸ νοῦ του! Τὴν εἶχες δεῖ μικρὴ;

— Δὲ θυμοῦμαι..

— "Α, δὲν ὑπάρχει ὠραιότερο στὴ γῆ πλάσμα! Εἶνε κάτι, Ἄριστομένη μου, τί νὰ σοῦ πῶ!.. Ἄμα τὴν δεῖς, πιστεψέ με, θὰ τὰ χάσεις!.. Εἶνε ἓνα ἐπουράνιο πλάσμα, ἓνα πλάσμα πὸν.. νὰ τὸ πιεῖς στὸ ποτήρι! Τὴν εἶχα δεῖ τὸ καλοκαίρι. Τώρα εἶνε στὸ σχολεῖο, στὴν Ἀθήνα!.. Φοροῦσε κάτι μπλε μαρὲ ρούχα.. Πλάσμα!.. Καὶ καλοσύνη, ἠθικὴ!.. Ὅσο οἱ γιοὶ τοῦ κυρίου Φαρτάζη βγήκαν βρωμέες, τόσο αὐτὴ εἶνε πρότυπον ἠθικῆς! "Α, θᾶνε εὐτυχισμένος κείνος πὸν θὰ τὴν πάρει....

Καὶ ὁ Κούνελος κοίταξε τὸν Ἄριστομένη καλά, λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια.

— Καὶ τὸ σπουδαιότερο γιὰ νὰ ποῦμε κι' αὐτό. Καὶ ταφήσαμε τελευταῖο! Τὸ σπουδαιότερο πὸν λές, φίλτατέ μου καὶ ἀγαπητέ μου Ἄριστομένη, εἶναι αὐτό: "Ἄκου! εἶνε τὸ χρῆμα! Τὸν ἔχει τὸν παρὰ ὁ γῶ... ὁ κύριος Φαρ-

τάζη, τὸν ἔχει καὶ τὸν παραέχει, μάλιστα! Χρυσωρυχεῖο, φίλτατέ μου, χρυσωρυχεῖο!.. Παρὰς μὲ οὐρὰ καὶ τί οὐρὰ; νά!.. Καὶ θὰ κάνει, ἄκου ἄκου αὐτὸ εἶνε τὸ σπουδαιότερο, τὴν κόρη του κληρονόμο! "Ε, ἄγιε Γεράσιμέ μου! Καὶ γιὰτί... Γιατί δὲ στόπα; Οἱ γιοὶ του πήρανε τὸν κακὸ δρόμο!.. Οὔτε στὸ σπίτι πᾶνε πιά νὰ κοιμηθοῦνε. Ἐγειναν μόντες τοῦ δρόμου, τῆς ἀγορᾶς!....

Ὁ Ἄριστομένης τὸν ἄφησε. Ὁ γέρο Φαρτάζης κάπνιζε ἄλλο χοντρὸ τσιγάρο. Ζαρωμένος καθόταν αὐτὸς ὁ πλούσιος στὴ γωνιά σὰ νᾶταν ζητιάνος.

Καὶ πάλι κοίταξε τὸν Ἄριστομένη, ἢ ματιὰ του τὸν ἀκολουθοῦσε.

Ὁ Ἄριστομένης κάτι εἶπε στὸν πατέρα του, τὸν ρώτησε μήπως ἤθελε τίποτε, χαιρέτησε ἔπειτα τὸ γέρο Φαρτάζη, πὸν στὴ μορφὴ του εἶδε μιὰ λάμψη, κῆφυγε.

Τὴ στιγμὴ πὸν βγήκε ἔξω, ἔβγαινε καὶ ὁ Κουμάρης μὲ τὸ Χάρτα ἀπ' τὴν ταβέρνα.

Κ' εἶχαν καὶ οἱ δυὸ ἓνα ἀρειμάνιο ὕφος!

Οὔτε τὸν εἶδαν πὸν πέρασε ἀπὸ κοντὰ τους....

Πῆρε ἄλλο δρόμο ἀπ' ἐκεῖνον πὸν πῆγε στὸ κατάστημα τοῦ πατέρα του. Καὶ σ' αὐτὸν κάποιοι τὸν εἶδαν, τὸν φώναξαν καὶ φανήκανε νὰ χαιρόνται πολὺ πὸν τὸν βλέπανε πάλι. Αὐτὸ τὸν ἔκανε νὰ ρωτήσει τὸν ἑαυτὸ του:

— Ἐγὼ θὰ χαιρόμουν γι' αὐτούς;!

Τοῦ φάνηκε ὅτι ὄχι, πὸς δὲ θὰ χαιρόταν. Καὶ ἀπὸ κάτι μέσα του πὸν ζήτησε νὰ δεῖ τί θᾶκανε, τῶδε ἀκίνητο νὰ μένει μετὰ ἀπὸ ἓνα μικρὸ, μικρὸ τρέμουλο.

Ὅταν μπῆκε πιά στῆς γειτονιάς τοὺς δρόμους πὸν δὲν ὑπῆρχανε μαγαζιά, ἀλλὰ μόνο σπίτια, εἶδε κάποιον νὰ κατηφορίζει τόσο γρήγορα καὶ μὲ τέτοιον τρόπον πὸν εἶπε πὸς θὰ πέσει. Ἄμα ὁμως πλησίασε ἀρκετὰ καὶ κοιταχτήκανε, εἶδε ὅτι εἶταν ἓνας παλιὸς του φίλος του. Κι' αὐτὸς ὁ παλιὸς φίλος τὸν γνώρισε καὶ μὲ δυσκολία σταμάτησε τὸν ἑαυτὸ του ὅπως δύσκολα κρατεῖ ἰσπείας τᾶλλογὸ του πὸν τρέχει ὀρμητικά, ὅταν θελήσει νὰ τὸ σταματήσει ξαφνικά.

Μίλησαν γιὰ λίγο. Ὁ φίλος του αὐτὸς εἶτανε γιὸς μεγαλεμπόρου ἀποιμακῶν. Τώρα δούλευε τὸν εἶχε βάλει ὁ πατέρας του νὰ δουλεύει σ' ἓνα ἄλλο τέτοιο κατάστημα ξένο. Ἦξερε ὁ γέρος, ἔτσι ἔλεγε τὸν πατέρα του, τί ἔκανε. Τὸν εἶχε βάλει κεῖ γιὰ νὰ δεῖ πὸς βγαίνει τὸ ψωμί καὶ νὰ τὸ ἐκτιμήσει. Καὶ νᾶχει καὶ ξένο πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του...

Τώρα πήγαινε στὸ τελωνεῖο. Εἶχε πεταχτεῖ ἴσαμε στὸ σπίτι γιὰ νὰ πάρει ἓνα μαντίλι..

Καὶ μιλοῦσε γρήγορα καὶ ἄταχτα ὅπως εἶταν καὶ τὸ περπάτημά του

ὅταν κατηφόριζε. Φαινόταν ὅμως, πολὺ εὐχαριστημένος γι' αὐτά, γι' αὐτὴ τὴ ζωὴ.

Ὁ Ἀριστομένης εἶχε πειραχτεῖ, δὲν ἔμεινε εὐχαριστημένος ἀπ' αὐτὴ τὴ συνάντησιν. Τὰ μάτια τοῦ φίλου του τὰ βλεπε νὰ γίνονται περγελαστικά, ὅταν τὸν ρωτοῦσε καὶ γιὰ τὴ δικιά του ἐργασία, πῶς πήγαινε. Τοῦ φαινόταν ἄραγε ἀστεία ἐργασία, ἢ δὲν ἠλπίζε νὰ κάνει τίποτα;

Καὶ ὅταν ὁ Ἀριστομένης τοῦ θύμωσε κάτι ἄλλες ἰδέες ποῦχε ἄλλοτε, αὐτὸς τοῦ ἀπάντησε :

— Παιδιακίστικες τρέλες!... Πᾶνε, πέρασαν! Ἐδῶ δουλιά, ἐδῶ εἶνε ἡ ζωὴ!

Χώρισαν. Ὁ φίλος πῆρε πάλι τὸν κατήφορο γρήγορα καὶ σὰν ὄλο νὰ κινδυνεύει νὰ πέσει τρέχοντας γιὰ τὸ τελωνεῖο, καὶ ὁ Ἀριστομένης σιγὰ, ἀργὰ τὸ δρόμο τοῦ σπιτιοῦ του.

Ὅταν ἔφθασε στὸ σπίτι του εἶδε ἀπ' ἔξω νὰ στέκεται ἕνα ἀμάξι μ' ἕνα ἄλογο κόκκινο. Καὶ στὸ σκαλοπάτι κάθεται ἕνα παιδί, ἕνας μάγκας τσίμπλας ποὺ ὄλο κουνοῦσε τὸ χέρι του διώχοντας τὶς μύγες, ποὺ τὸν εἶχαν κυκλώσει.

Τὸ ἀμαξάκι εἶταν ἀπ' ἐκεῖνα ποὺ τὰ περισσότερα τᾶχουν οἱ περιβολάριδες καὶ ἐκεῖνοι ποὺ κατοικοῦνε πάντα σὲ ἐξοχές, μὲ τέντα καὶ ἀρκετὲς θέσεις.

Καθὼς ἄνοιξε τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ ἀκουσε ξαφνικὰ πάνω φωνὲς παιδικές, κρότους... Ἀπόρησε.

— Τί διάολο, εἶπε, νηπιαγωγεῖο τόκαναν;

Ἀνέβηκε πάνω. Ἀπὸ μιὰ πόρτα ἀριστερά του, κοντινὴ καὶ στὸ μαγεριό, εἶδε νὰ βγαίνει ἕνα παιδάκι σέρνοντας μιὰ καρέκλα, καὶ πίσω ἄλλο μικρότερο νὰ σπρώχνει. Μόλις τὸν εἶδε τὸ μεγάλο σταμάτησε. Ἀλλὰ τὸ μικρὸ ἔσπρωξε τὴν καρέκλα καὶ τοῦ εἶπε :

— Ἐλα!

— Αὐτὸ κινήθηκε, ἀλλὰ τὸ μικρὸ τὸ σταμάτησε :

— Στάσου!

Ἐκάνε τὸ χέρι του σὰ σάλπιγγα, τόφερε στὸ στόμα του καὶ σήμανε :

— Τουτοῦ!

— Φίς! ἔκανε τὸ μεγάλο, ποὺ εἶταν ἡ μηχανή!

Καὶ ὁ σιδηρόδρομὸς τους κινήθηκε...

Ὁ Ἀριστομένης μὲ χαμόγελο τὰ κοίταξε. Ἴσως κάποιος γνωστῆς κυρίας, ποῦχε ἔρθει θάτανε...

Χτύπησε τὸ ραβδί του στὸ πάτωμα δυνατὰ, καθὼς τὰ μικρὰ ἔμπαιναν σ' ἄλλο δωμάτιο γιὰ νὰ βγοῦνε πάλι στὸ διάδρομο ἀπ' τὴν πόρτα ποῦχαν παρουσιαστεῖ.

Ἡ ἀδελφή του ἡ μεγάλη φάνηκε δεξιά, στὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας.

— Ὁ Ἀριστομένης! εἶπε γυρίζοντας πίσω τὸ κεφάλι της.

— Ὡ! ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ μέσα στὴν τραπεζαρία νὰ κάνει καὶ νὰ λέει ἔπειτα κάτι...

Αὐτὸς ἔνεψε στὴν ἀδελφή του νὰ πάει κοντὰ, ρωτώντας καὶ μὲ νεψήματα ποῖος εἶτανε μέσα...

— Ὁ θεῖος Κωστῆς, τοῦ εἶπε σιγὰ αὐτὴ πλησιάζοντας.

— Ὁ θεῖος Κωστῆς! ποῖος θεῖος Κωστῆς;

— Ὁ Λαζάρου, καλέ!

— Τουτοῦ!

— Φίς!

— Μὰ αὐτὰ ἐδῶ τί διαόλοι εἶνε.

— Παιδιά του.

— Παιδιά του! Ἄλλο τοῦτο!

— Μὰ ποῦ εἶνε! ἡ φωνὴ τοῦ θεῖου Κωστῆ ἀκούστηκε ἀπὸ μέσα νὰ λέει δυνατὰ.

Ἐπῆγε. Ὁ θεῖος Κωστῆς βρισκόταν ξαπλωμένος στὸν καναπέ. Ὁ Ἀριστομένης εἶδε πάλι τὸ μακρὸ μακρὸ του μούσι, τᾶραιά του καὶ μεγάλα δόντια του καὶ τᾶρειμάνιο μουστάκι...

— Ἐλα, βρε παιδί... τί μοῦ κάνεις; εἶπε στὸν Ἀριστομένη δίνοντάς του τὸ χέρι χωρὶς νάφηση τὸ ξαπλωταριό του.

Στὸ τραπέζι καὶ κοντὰ στὴ μάνα του μιὰ γυναίκα νέα μελαχροινὴ τὸν κοίταξε χαμογελώντας. Τὰ ἀδέλφια δὲν εἶταν ἐκεῖ, μόνο οἱ ἀδελφές του.

— Καὶ δὲν τόξερα!.. ἔλεγε ὁ θεῖος Κωστῆς. Ἔτσι ἦρθα περαστικός. Λέω στὴ γυναίκα μου τὸ πρωί. Καὶ πρέπει νὰ σᾶς συστήσω.. Ἡ γυναίκα μου, ὁ ἀνεψιός μου Ἀριστομένης.

— Ὁ μεγαλύτερος, τῆς εἶπε ἢ τῆς ἐξήγησε ἡ μάνα τοῦ Ἀριστομένη.

— Λοιπὸν, ποὺ λές, ἀνεψιά μου, λέω τὸ πρωὶ στὴ γυναίκα μου: Μαρία, δὲ μπαίνουμε στ' ἀμαξάκι νὰ πᾶμε νὰ φωνίσουμε, ρουχαλάκια, παπούτσια στὰ παιδιά, γιὰ μεθαύριο μπαίνει μεγάλη βδομάδα; Ζεύουμε λοιπὸν τὸν Πιλάφα, ἔτσι λέω τ' ἄλλογό μου, Πιλάφα! τὸν ζεύουμε λοιπὸν στὸ ἀμαξάκι καὶ πέρνουμε δρόμο! Ὅταν φτάσαμε μέσα: Μπρὲ, τῆς λέω, δὲν πᾶμε καὶ ἀπ' τοὺς Βαλῆδες, νὰ δοῦμε τί κάνουν. Καὶ ἦρθαμε. Γιὰτὶ δὲ μὲ εἰδοποίησε κανεὶς! ποὺ ἔπρεπε νὰ μὲ εἰδοποιήσουν! Ἄσε ποὺ ἔπρεπε νὰ μοῦ τὸ ποῦν ἀπὸ πρὶν ὅτι ἔρχεσαι! Αὐτὰ κάνουν!

Καὶ ὁ θεῖος Κωστῆς φάνηκε νὰ ταράζεται ἐδῶ κι' ἄφησε τὸ ξαπλωταριό του καὶ χτύπησε τὶς τσέπες του ζητώντας τὴν καπνοθήκη του.

— Μὰ ἐδῶ ποὺ μένετε; Ἐδῶ; τὸν ρώτησε ὁ Ἀριστομένης.

— Ἐδῶ, ποὺ μένω; ἔκανε αὐτὸς παύοντας τὸ ψάξιμο. Δὲν τὸ ξέρετε ποὺ μένω δῶ;

— Ὁχι...

— Δὲ σὰς τὸ γράψανε ; Μὰ τείνε αὐτά ! Δὲν τοῦ γράψατε πὼς ἦρθα ἐδῶ καὶ μένω ;... πὼς ἀγόρασα τὸ χτήμα ;

— Θυμοῦμαι ; Ἀφοῦ ὅμως δὲν τὸ ξέρει, δὲ θὰ τοῦ τὸ γράψαμε !

— Τώρα τί νὰ σὰς πῶ ; Καλά ! Καὶ τὰ χαιρετίσματα πού τοῦστελνα κάθε τόσο καὶ κείνα δὲν τὰ γράφατε ;

— Ἄ, τὰ χαιρετίσματα, μοῦ τᾶγραφαν, εἶπε ὁ Ἀριστομένης, χωρὶς νὰ τοῦ ἔχουνε γράψει τέτοια ποτέ, ἀλλὰ νόμιζα, πὼς τὰ στέλνατε ἀπ' τὸ μέρος πού μένατε....

— Ἔτσι ἢ ἀλλοιῶς πολὺ κακὰ φέρονται οἱ γονεῖς σου στοὺς συγγενεῖς ! . . . Αὐτὸ τὸ βλέπω ὀλοφάνερα ! Ὁ πατέρας σου μάλιστα....

— Τώρα μὴ μιλάς γιὰ τὸ Βαλῆ ! τὸν διέκοψε ἡ ἑξαδέλφη του.

— Τί νὰ μὴ μιλῶ γιὰ τὸ Βαλῆ ! Αὐτὸς εἶνε πού δὲν δίνει πεντάρα γιὰ συγγενή !

— Ἔ, ἔ πάψε !

— Γιὰ πέτε μου, ρώτησε ὁ Ἀριστομένης, ποῦ εἶνε τὸ χτήμα πού πήρατε ;

— Τὸν Ἄϊ Γιάννη τὸν ξέρεις ;... Ἔ, ἐκεῖ ἀκριβῶς. Ἡ πόρτα του εἶνε ἀντικρὺ στὴν πόρτα μου τὴ μεγάλη... Πρέπει νάρθεις ! Εἶνε ὥραϊα καὶ μάλιστα αὐτὴν τὴν ἐποχὴ ! Εἶνε ἀφάνταστο ! Οἱ λεῦκες ! παντοῦ τὸ πράσινο νὰ κυριαρχεῖ !

Ἄπ' αὐτὸ ἄρχισε νὰ ρωτᾷ τὸν Ἀριστομένη πὼς περνοῦσε στὴν πόλη ποῦμενε, τί ζητοῦσε νὰ κάνει, τί, τί... Σωστὴ ἀνάκριση τοῦ ἔκανε.

Καὶ σ' ὄλο αὐτὸ τὸ διάστημα, στὸ διάδρομο καὶ στᾶλλα δωμάτια, ξακολουθοῦσε ὁ θόρυβος, οἱ κρότοι τῆς καρέκλας καὶ τό :

— Τού, τού !

— Φίςς !... .

Ἡ γυναῖκα τοῦ θεῖου Κωστή δὲ μιλοῦσε, κοίταζε τὸν Ἀριστομένη χαμογελῶντας.

Οἱ δύο ἀδελφές του μιλοῦσαν σιγά. Ἡ μάνα του εἶχε πιάσει τὸ πλέξιμό της πού πάντα τῶχε κοντὰ της. Αὐτὸ εἶταν καὶ σημάδι θυμοῦ· θᾶχε θυμώσει μὲ τὸν ἑξαδέλφό της, γιατί ποτὲ δὲν τόκανε ὅταν εἶταν ἄλλοι ξένοι ἐμπρός.

Ἡ μικρὴ ἀδελφὴ τοῦ Ἀριστομένη θέλησε νὰ μιμηθεῖ τὴ μάνα της καὶ σηκώθηκε κέφερε ἀπὸ ἓνα σιντάρι διάφορα πράγματα καὶ ἐργαλεῖα ραπτικῆς.

Σὲ λίγο πῆγε τὸ μικρότερο παιδί τοῦ Λαζάρα λέγοντας :

— Νεό !

— Νερό θέλει.... Ἔλα δῶ, Θεμιστοκλάκη !...

Ἄλλὰ τὸ μικρὸ εἶδε πάνω στὸ τραπέζι τὰ πράγματα, ποῦχε βγάλει ἡ μικρὴ κόρη τοῦ Βαλῆ, καὶ πλησιάζοντας ἄρπαξε ἓνα μεγάλο ψαλίδι....

— Μή, ἄφησέ το ! τοῦ ἔκανε αὐστηρὰ ἡ μάνα του καὶ ἀπ' τὸ πρόσωπό της ἔφυγε τὸ χαμόγελο.

Ποῦ ὅμως τὸ μικρὸ νὰ τὴν ἀκούσει !.. Ἀνοιγόκλεισε μὲ τὰ δύο του χέρια τὸ ψαλίδι καὶ εἶπε :

— Μπαμπέας ! ! Μπαμπέας.

— Μπαρμπέρης, λέει.

— Μὰ τί μανία ἔχει στὰ ψαλίδια, εἶπε στὸν Ἀριστομένη ἡ Λαζάρα. Μόλις ἰδεῖ ψαλίδι θὰ τρέξει νὰ τὸ πάρει καὶ θάρχισι αὐτὸ πού λέει : Μπαμπέας, μπαμπέας, μπαμπέας ! ! Ὅλη τὴν ἡμέρα στὸ σπίτι ἔτσι γυρίζει. Ἐχει ἓνα ψαλίδι καὶ γυρίζει ἀπὸ δωμάτιο σὲ δωμάτιο καὶ ὄλο αὐτὸ λέει..

— Μανία ἀλήθεια ἔχει στὰ ψαλίδια, εἶπε καὶ ὁ θεῖος Κωστής. Μοῦ φαίνεται ὅμως ὅτι μετὰ παρέλευση ὀλίγου χρόνου θὰ τὸν ἀκούσετε νὰ φωνάζει : Σπαθιά, σπαθιά ! Τὸ μέταλλο τὸν ἐλκύει !

— Ναί, ἔκανε μὲ τὸ νοῦ του ὁ Ἀριστομένης, ἀπ' αὐτὸ τὸ πλευρὸ νὰ κοιμάσαι ! Αὐτὸ ἔχει μεγάλο ταλέντο μπαρμπέρη !..

Δὲν καθίσανε ἀκόμα πολὺ, φύγανε. Ἔπρεπε νὰ πᾶνε νὰ ψονίσουν γιατί πλησιάζε καὶ μεσημέρι...

Μὲ δυσκολία βγάλανε τὸ ψαλίδι ἀπ' τὰ χέρια τοῦ μικροῦ Θεμιστοκλή. Ἦθελε νὰ τὸ πάρει μαζί του καὶ ἄρχισε νὰ κλαίει σὰ σκύλος πού οὐρλιάζει πού τοῦ τὸ πήρανε.

Ὁ Ἀριστομένης μὲ τίς ἀδελφές του τοὺς συνόδεψαν ἴσαμε τὴν πόρτα.

Ὅταν πήγανε ἀπάνω βρήκανε τὴ μητέρα τους ἀκόμα ὄρθια νὰ τοὺς περιμένει...

— Μὰ εἶδατε, εἶδατε ! τοὺς εἶπε αὐτὴ, εἶδατε ἀναίδεια ! Καλὰ τὸ ἓνα εἶχε δίκαιο ἔπρεπε καὶ μεῖς νὰ γράψουμε ὅτι ἦρθε, ἦρθε ὁ... ἔ, ἔχει δίκαιο !.. Ἀλλὰ τὸ ἄλλο πού πῆγε νὰ πεῖ γιὰ τὸν πατέρα σας ;.. Δὲν εἶνε συγγενής ! Ποιὸς τώρα, ὁ πατέρας σας ! Δησιμόνησε φαίνεται ! Ἄ, ἄ πὼς κρατήθηκα ! Θὰ τοῦ τᾶψελνα μπροστὰ στὴ γυναῖκα του νὰ μάθη κι' αὐτὴ τί ἄνθρωπο πῆρε, γιατί δὲ θὰ τὸν ξέρει...

— Μὰ καλὰ ὄλα αὐτὰ, τὴν διέκοψε ὁ Ἀριστομένης, ξέρουμε τί ἄνθρωπος εἶνε. Ἀλλὰ τοῦτο, τοῦτο ! Τί ἤθελε ὁ εὐλογημένος νὰ παντρευτῆ σαυτὴν τὴν ἡλικία !.

Θυμήθηκε πὼς τὸ «εὐλογημένος» εἶτανε συνηθισμένη λέξι τοῦ πατέρα του.

— Τί ἤθελε ὁ εὐλογημένος ; Ὁ καταραμένος, νὰ λές ! τοῦ ἀπάντησε ἡ μάνα του. Πῆγε καὶ παντρεύτηκε πενήντα, πενήντα πέντε χρονῶν καὶ πῆρε μιὰ νέα ! Γιατί αὐτὴ δὲ θᾶνε παραπάνω ἀπὸ εἴκοσι ἑπτὰ, εἴκοσι ὀκτὼ χρονῶν ! Μὰ πὼς τὸν πῆρε κι' αὐτὴ ! ! Καὶ τοῦδωσε καὶ προίκα ! Μαυτηνῆς τὰ λεφτὰ πῆρε τὸ χτήμα ! Ναί. Τώρα πὼς, πὼς τὸν πῆρε, δὲν ὑπῆρχαν ἄντρες ἄλλοι στὴν πατρίδα της...

— Έκαναν και παιδιά.
 — Αυτό τους έλειπε! Μά θα τὰ δεῖ αὐτὸς μεγάλα;
 — Αυτό δὲν τὸ ξέρουμε!
 — Ἄ, ναί! Ἄλλὰ θά'νε παρόβολο.
 — Κέχουν κάνει κάτι παιδιά... Εἶπε καὶ ἡ κόρη τῆς ἡ μεγάλης. Ἄνω κάτω μᾶς κάνουν ὅταν ἔρχονται...

— Κεῖνο τὸ μικρὸ ἐδῶ μοῦ στέκει...

Καὶ ἡ μάνα τῆς ἔβαλε τὸ χέρι τῆς στὸ στήθος.

Ἡ ὑπερέτρια ἡ γαλανομάτα μπῆκε μέσα...

— Κυρία, νὰ σᾶς πῶ... Κεῖνο τὸ παιδάκι ὁ Θεμιστοκλῆς, ἔχει κάνει κομμάτια τὴν κουρτίνα ποῦνε στὴν κάμαρα τῶν παιδιῶν! Ψαλιδιές, ψαλιδιές, ψαλιδιές!!

— Νὰ τὰ καλά πού μᾶς φέρνουνε!

Καὶ ἡ μάνα του ἔφυγε γρήγορα γιὰ νὰ πάει νὰ δεῖ.

— Σὺ φταῖς ἔκανε ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀριστομένη ἡ μεγάλη γυρίζοντας στὴ μικρή, τί ἠθελες νὰ βγάλεις τὸ ψαλίδι; Δὲν εἶδες πὼς ἐγὼ τόκουσα ἅμα ἄκουσα ὅτι ἔρχονται;

(Συνέχεια)

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

A. FERD. HEROLD

ΝΑ ΤΟΣ, ΤΩΝ ΦΥΛΛΩΝ Ο ΧΟΡΟΣ

Νά τος, τῶν φύλων ὁ χορὸς μὲς στὶς δεντροστοιχίες
 πού τις ἐλπίδες μου, φαιδρὸς γιὰ τ' αὔριο, συνεπαίρνει,
 καὶ τις βουνοπλαγιές· ρυθμοὶ θανάτου κατεβαίνουν.

Τοῦ φθινοπώρου ὁ ἄνεμος σκουντᾶει τις παπαροῦνες
 πού τῶν πετάλων τους πικρὰ τὴν περηφάνεια γέρνουν.
 Σελλώνει τὰ μυστηριακὰ ὁ χειμῶνας ἄλογά του.

Ἄναίσθητα καὶ παγερά, μὲ τὰ εἰδῶλα παρόμοια,
 καὶ μὲ τὸ στέρνο ἀνλακωτὸ μὲ κρούσταλλα καὶ χιόνια,
 φορῶντας φωτοστέφανα κατάσπρα, θὰ καλπάζουν.

Πορεύονται μακριὰ ἀπ' τις χαρὲς καὶ ἀπ' τὰ τραγούδια,
 πρὸς τὰ παλάτια πού θρηνοῦν οἱ περασμένες δόξες,
 ἀνάμεσα ἀπὸ τὴ θύμηση παλιοῦ καὶ πλούσιου τρύγου.

Πορεύονται πρὸς τις σπηλιές τις σκοτεινὲς καὶ μαῦρες,
 πού κοίτονται σὲ μαρασμὸ τὰ ρόδα κ' οἱ πανσέδες,

— ἀδύνατα ἄνθια, πού ὁ καημὸς τὸ γῦρο τους ξεβάφει.

Ὁ ἄνεμος κρούει, μονότονος, τὸν ἐπιτάφιο θρήνο
 γιὰ τις ἀστραφτερὲς αὐγὲς καὶ τις νυχτιὲς μὲ τ' ἄστρα
 καὶ κάνει νὰ χοροπηδᾷ, χωρὶς νὰ ξαποσταίνη,

τῶν νεκρῶν φύλλων ὁ χορὸς μὲς τις δεντροστοιχίες.

(Μετάφραση)

ΤΕΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ANDRÉ SPIRE

ΡΥΤΙΔΕΣ

Ἀγαπημένη κεφαλή, τὰ νεανικὰ θυμᾶσαι βράδυα;

Ὀνειρευόμαστε... Ἄνοιχτὸ τὸ παραθύρι...

Κάτω στὸ δρόμο, τρίζοντας περνοῦσαν τ' ἀμαξία
 πού τᾶφερναν, γυρίζοντας, οἱ χωριανὲς
 καὶ στὸ πηγᾶδι θορυβοῦσαν ἡ παλιὰ ἄλυσσιδα.

Κι' ἀπ' τὸν παλιὸ τὸν τοῖχο, πού ἄγρια ρόδα τὸν στολίξαν,
 μὲς στὸ πορτοκαλλὶ ὑψωνότανε τὸ φῶς
 τὸ ἄσμα τοῦ κοτσύφου κι' οἱ φωνὲς τῶν σπουργιτιῶν.

Μὲς στὶς παλάμες μας τὴν ἐκρατούσαμε
 τὴν ἀσάλευτην ὥρα, τὸ ὑπέροχο Παρόν,
 μὲς στὶς παλάμες μας πού ἀπ' τὴ θερμὴν ἄνοιξη
 εἶχαν νοτίσει,

καὶ στὰ πλεγμένα δάχτυλά μας.

Μὰ συλλογιόμουν:

— Φτωχιά μου φιλενάδα, τὰ μαλλιά τῆς ἀσπρίζουν...

Σὺ, βλέποντας μιὰν ἄσπρη τρίχα στὸ μάγουλό μου
 συλλογιόσουν:— Μιὰ μέρα τὰ γένεια του θ' ἀσπρίζουν.

Ἐγώ, στὸ σκιερὸ λακκάκι τοῦ προσώπου σου
 ἔβλεπα μιὰν ἀδιόρατη πτυχή
 πού θὰ γινόταν ρυτίδα.

Ἀγαπημένη κεφαλή,

ἀπ' τ' ἀνοιγμένο παραθύρι

ἀκούγονται τὰ βήματα τῶν χωριανῶν,
 πού γυροῦν αὐτὴ τὴν ὥρα.

Ἡ ἄλυσσιδα θορυβεῖ, ὅπως κάθε βράδυ, στὸ πηγᾶδι.

Κι' ἀπ' τὸν παλιὸ τὸν τοῖχο

πού ἄγρια ρόδα τὸν στολίζουν

ὑψώνονται, μὲς στὸ πορτοκαλλὶ τὸ φῶς

τὸ ἄσμα τοῦ κοτσύφου κι' οἱ φωνὲς τῶν σπουργιτιῶν.

Ἀγαπημένη μου ἄσπρη κεφαλή,

στά χέρια ἀπόψε σὲ κρατῶ, πῶς ὑπομονητικά.
 Ἐναθυμῶμαι τὰ χρυσᾶ, τ' ἄλλοτινὰ μαλλιά σου.
 Ἐναθυμᾶσαι τὸ νεανικὸ τὸ πρόσωπό μου.
 Καὶ τὶς ρυτίδες σου, δὲν τὶς βλέπω πιά τώρα...

(Le Secret)

ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

EMILE VERHAEREN

ΤΑ ΔΥΟ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑ

Δυὸ βασιλόπουλα εἶταν, μιὰ φορῶ,
 πὺν τὰ βαθειά, τὰ χόριζαν, νερὰ
 κ' ἓνα γιοφύρι, μόνο, εἶταν στὰ μάκρη,
 πολὺ μακριά, στοῦ κόσμου τὴν ἄλλη ἄκρη.

Κ' εἶχαν πολὺ ὠστόσο ἀγαπηθεῖ.
 Γιατί; Γιατί εἶταν τὸ νερὸ βαθὺ
 καὶ τὸ γιοφύρι μόνο, εἶταν στὰ μάκρη,
 πολὺ μακριά, στοῦ κόσμου τὴν ἄλλη ἄκρη.

(Μετάφραση)

ΜΗΤΣΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

ERRATA

Στὸ ποίημα τοῦ κ. Λ. Κουκούλα τοῦ προηγουμένου φύλλου, σελ. 111,
 στίχος 7, νὰ διορθωθεῖ **Πὸν** ἀντὶ Μοῦ. Ἄκόμα στὸ Childe Harold τοῦ
 Χάινε τοῦ ἴδιου φύλλου, σελ. 129, στίχος 9, νὰ διορθωθεῖ **ξωθιά** ἀντὶ ξαθιά.

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΥ

ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΣΥΝΘΕΜΕΝΟ ΣΕ ΓΑΛΛΙΚΟ ΡΥΘΜΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΓΑΒΡΙΗΛ
 ΝΤ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟ ΚΑΙ ΠΑΙΓΜΕΝΟ (ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ) ΣΤΗ ΣΚΗΝΗ
 ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ CHATELET ΣΤΙΣ ΧΙΙ ΜΑΪΟΥ ΜCMΧΙ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥ-
 ΣΙΚΗ ΤΟΥ ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΝΤΕΜΠΥΣΣΥ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗ ΠΡΑΞΗ, ΠΟΥ ΕΠΙΓΡΑΦΕΤΑΙ:

"Η ΠΛΗΓΩΜΕΝΗ ΔΑΦΝΗ,"

ΣΑΝΑΗΣ

Ἡ νύχτα λέρφτει. Ἐκουσέ με, ὦ Κύριε.
 Πλάϊ τὸ ποτάμι ἀναρροχθεῖ. Κι ἄντρες γεροὶ
 3650 Στέκουνε δίπλα στὰ κουπιὰ. Πλοῖα θὰ βρεῖς
 Νὰ καρτεροῦν στὴν Ὠστια Κιλικιανά.

Ο ΑΓΙΟΣ

Τὰ πλοῖα τοῦ Παύλου;

ΣΑΝΑΗΣ

Κι ἀπὸ μᾶς ὅσους θάρθουν
 Μαζί σου ἀρμόζει νὰ διαλέξεις, Κύριε.
 Μὰ θάρθουμε μαζί σου ὅλοι. Ἀποθνυμιὰ
 3655 Μᾶς καίει βαθιὰ στὶς προσταγές σου νᾶμαστε
 Μέσ' στὴ δική μας καὶ δική σου μακρινή
 Πατρίδα, μέσ' στὴ χώρα τὴν εὐλογητή,
 Τῶν Βασιλιάδων πὺν γεννάει τὰ ὄνειρα
 Καὶ τοὺς τριλόβαθους χρησμούς τῶν Προφητῶν.

Ο ΑΓΙΟΣ

3660 Ὡ Σάναη, μὲ ποιὸ τρόπο σοῦ εἶναι βολετὸ
 Νὰ ἐλπίζεις, πὺς θὰ μοῦ ταράξεις τὴν ψυχὴ,
 Ἄφοῦ ξαίρεις τὴν πλήθια μου τὴ δύναμη;
 Τὶ θὰ μπορούσα νὰ ἤμουν—

ΣΑΝΑΗΣ

Λέσμιος θεός.

Ο ΑΓΙΟΣ

Τὰ τόξα σας τεντῶστε σεῖς. τὰ τόξα σας.

ΣΑΝΑΗΣ

3665 Ὡνας φυλακισμένος μοναχὰ θεός.

Ο ΑΓΙΟΣ

Πεθαίνω για να μην πεθάνω πιά ποτέ.

ΣΑΝΑΗΣ

- Τίποτε πλιότερο ἢ μιὰ μακρινὴ σκιά.
 Μ' ἄν εἶσαι ζωντανός, ἄγνός και λεύτερος
 Μὲ τὸ γαλήνιο, θεϊκό σου πρόσωπο
 3670 Πρὸς τὴ λαμπρότατη στραμμένο Ἐνατολή,
 Πρὸς τῆς ψυχῆς σου τὴ γλυκιὰ κληρονομιά,
 Πρὸς τοῦ θεοῦ σου τὴ σεμνὴ κληρονομιά,
 Δὲ θάχεις ἓνα πόλεμο ἀγιώτερο,
 Μιὰ νίκη ἀκόμα πιδ μεγάλη και λαμπρὴ
 3675 Ἐπ' τὸν ἀχόρταστον αὐτόνε θάνατο;

Ο ΑΓΙΟΣ

Πεθαίνω για να μην πεθάνω πιά ποτέ.

ΣΑΝΑΗΣ

- ἘΟ Καῖσαρ εἶπε : « Στὸ δάσος τοῦ Ἀπόλλωνα
 Νὰ πόνε πᾶτε νὰ τὸν δέστε στερεὰ
 Στὴ δάφνη ἀπάνου τὴν πιδ ἀπ' ὄλες ὄμορφη.
 3680 Κ' ὕστερα ρίξτε στὸ γυμνό του τὸ κορμί,
 Τὰ βέλη σας ὅλα ὡς που νὰ μείνουν πιά
 Οἱ ὀλογεμάτες σας φαρέτρες ἀδειανές
 Κι ὡς που νὰ μοιάσει τὸ γυμνό του τὸ κορμί
 Μ' ἓν ἄγριο κι ἀγκαθωτὸ σατζόχερο».

Ο ΑΓΙΟΣ

- 3685 Ναί, ὦ Σάναη, και σεῖς, τοξότες, βαθιὰ
 Μιὰ τέτοια ἀποθυμιὰ με φλέγει. Θᾶν' αὐτὸ
 Γλυκό.

ΣΑΝΑΗΣ

- Μὰ ὁ Καῖσαρ εἶπε και τὰ λόγια αὐτά :
 « Τὰ ὄραϊα του μαλλιὰ νὰ κόψτε ὕστερα
 Και νὰ τὰ βάλτε στὸ βωμὸ για ἐξαγνισμό.
 3690 Κόψτε κατόπι ἓνα κλωνάρι λιγερό
 Ἐπὸ τὴ δάφνη τὴ μοιραία κι ὀλέθρια,
 Νὰ μᾶς τὸ φέρετε μὴν ξεχᾶστε βιαστικά
 Ἐνα στεφάνι για νὰ πλέξω ἀπὸ αὐτὸ
 Και για νὰ κλαίω κάτω ἀπ' τὸν ἴσκιό του πικρά.
 3695 Και τὸ νεκρὸ κι ὠχρὸ κορμί του ἀφήστε στις
 Γυναῖκες τῆς Βύβλου, στοὺς Ἐδωνιαστὲς·
 Ἐἰσημερία θάρθει τοῦ χινόπωρου
 Ἐπειτα, με τὸ πένθος ξεσηκώνοντας
 Και τὸ κενοτάφιο τοῦ νεκροῦ θεοῦ.
 3700 Ἐἴσως νὰ ξαναζήσει ἀκόμα μιὰ φορὰ,

- Ἐν μοιάζει τοῦ Ἐριλλου, ποὺ ἦταν βασιλιᾶς
 Στὴν Προαίνεστο και ποὺ εἶχε ἀπ' τὴ μητέρα του
 Τὶς τρεῖς ψυχὲς και τὶς πανοπλίες τὶς τρεῖς,
 3705 Ποὺ ὁ Ἐῦαντρος χωρὶς δίκιο τοῦ ἄρπαξε».
 Θὰ ξαναζήσεις, εἶναι ἀλήθεια, ὦ Κύριε.

Ο ΑΓΙΟΣ

Νὰ ξαναζήσω πάω, κανεὶς μὴ δυσπιστεῖ.

ΣΑΝΑΗΣ

- Τότε ἀρκετὸ εἶναι να κόψουν τὰ μαλλιὰ
 Μιᾶς νέας γυναίκας και στὸν Ἐμπεράτορα
 3710 Νὰ φέρουν τὸ κλαδι ποὺ ἀποζήτησε
 Τὸ λιγερό τῆς δάφνης.

Ο ΑΓΙΟΣ

- Θὰ ζήσω ξανά,
 ὦ Σάναη, σοῦ τὸ βεβαιῶνω, ὀρκίζομαι
 Στὴν ἐμπνοή μου και στὸν οὐρανό, πὼς θὰ
 Ξαναζήσω· γιατί ἔχει μαντικὴν ὀρμή,
 3715 Τῶχει καλὰ μαντέψει ὁ Ἐμπεράτορας.
 Πῆρα τρεῖς πανοπλίες ἀπ' τὴ μάννα μου
 Και τρεῖς ψυχὲς, καθὼς ὁ βασιλιᾶς
 Ὀ Ἐριλλος τῆς Προαίνεστου. Καρτερεῖτε με.
 Ἐῦριο μόλις ἀνατεῖλει ὁ Ἐσπερος
 Στὴν ἀκροποταμιὰ νὰ με προσμένετε.
 3720 Ὀ ἴδιος μπρὸς σας θὰ φανερωθῶ ξανά.
 Τὸ πρόσωπό μου θὰ σᾶς δείξω τότε πρὸς
 Τὴν ὀλόφωτη γυρισμένο Ἐνατολή.
 Ἐτοιμοὶ νᾶστε. Και καρᾶβια με πανιὰ
 3725 Θὰ βροῦμε πρὸς ἀνέμους οὐριους ἀνοιχτά.
 Και πλώρες αυτερές σάν τὴν
 Φλογιστικὴν ἀποθυμιὰ τῆς ὀμορφῆς
 Πάντα χαρούμενης ζωῆς.

ΣΑΝΑΗΣ

- Θὰ εἶμαστε
 Μαζί σου, πάντα λεύτεροι μαζί με σέ,
 Μαζί σου λεύτεροι πάνω στὴ θάλασσα
 3730 Τὴ δοξασιμένη!

Ο ΑΓΙΟΣ

Μὰ για νὰ ζήσω ξανά
 Πρέπει, ὦ τοξότες, νὰ δεχτῶ τὸ θάνατο,
 Ἐνάγκη ὡς τόσο νὰ πεθάνω.

ΟΙ ΕΜΕΣΗΝΟΙ ΤΟΞΟΤΕΣ

ὦ προσφιλή!

ὦ ἀγαπημένε !

Ο ΑΓΙΟΣ

3735 Πρέπει τὸ μοιρόγραφτό
Μου νὰ ξεπληρωθεῖ, νὰ μὲ σκοτώσουνε
Ἀνθρώπων χέρια.

ΟΙ ΕΜΕΣΗΝΟΙ ΤΟΞΟΤΕΣ

Κύριε ! ὦ Κύριε !

Ο ΑΓΙΟΣ

Τὰ χέρια σας.

ΟΙ ΕΜΕΣΗΝΟΙ ΤΟΞΟΤΕΣ

ὦ ἀκριβέ !

Ο ΑΓΙΟΣ

Τ' ἀδερφικά

Σας χέρια.

ΣΑΝΑΗΣ

Θὰ συντρίψουμε

Τὰ τόξα μας.

Ο ΑΓΙΟΣ

Τεντώστε τα ! Ἡ ἀγάπη σας

3740 Ποῦ εἶναι ; Μ' ἀγαπάτε, φλέγεστε γιὰ νὰ
Τις προσταγές μου ὑληρετήσετε πιστὰ
Κι ὡς τόσο μ' ἀμποδάτε τὸ μοιρόγραφτό
Μου νὰ ξεπληρωθεῖ καὶ τὸ πολύτιμο
Δαχτυλίδι τῆς αἰωνίας μου ζωῆς

3745 Νὰ κλείσει. Δὲν ἀνυψώνετε στοργικὰ
Τὸ μυστήριό μου. Σὰς τὸ λέω κι' ἄλλη φορά,
Κανείς φόβος ἄς μὴ σὰς σφίγγει τὴν καρδιά,
Καμμιὰν ἀνησυχία ἄς μὴ σὰς μένει, σὰς
Τὸ λέω ξανά, θὰ ζήσω πάλι ἀληθινὰ.

ΣΑΝΑΗΣ

ὦ Κύριε, τὰ βέλη μας μὲ τι καρδιά
Ἐνάντια στὴν ἀγάπη μας θὰ ρίξουμε ;

Ο ΑΓΙΟΣ

3750 Πρέπει νὰ σκοτώσετε τὴν ἀγάπη σας
Γιὰ νὰ ζήσει ἑπτὰ φορές πιο φλογερὴ
Πάλι. ὦ τρεῖς, ἂν μὲ ἀγαπήσατε
Καμμιά φορά, μέσ' ἀπ' τὸ σίδερο ξανά
Νὰ μάθω τὴν ἀγάπη σας ἐπιθυμῶ.

3755 Τὸ λόγο τοῦτο σὰς δίνω παραγγελιά :
Ἐκεῖνος, πὸν περισσότερο βαθύτερα
Θὰ μὲ πληγώσει, θὲ νὰ πεῖ πὼς μ' ἀγαπᾷ

Καὶ πιο θερμά. Νὰ τὸ θυμᾶσαι, ὦ Σάναη,
Νὰ τὸ θυμᾶστε, ὦ ἐκλεχτοὶ Ἑμεσηνοὶ !
3760 Στὸ τόξο τοῦτο πὸν σὰς ἔχω ἐμπιστευθεῖ
Τοῦ αἵματός μου ἡ λεπτὴ λάμπει γραμμὴ.
Κοιτάχτε. Πάλι στὴν παλάμη αἰσθάνομαι
Νὰ μὲ φλογίζει τὸ σημάδι τῆς πληγῆς,
3765 Νὰ ξανανιώνει ὕστερα ἀπὸ τόσο καιρὸ
Κ' αἶμα νὰ τρέχει πάλι.

Ἐνας βοσκὸς φανερῶνεται ἀνάμεσα στὶς δάφνες.
ἔχει ἓνα πρόβατο γύρω ἀπ' τὸν τράχηλό του
πάνω στοῦς ὄμους του, κρατώντας ἀπὸ δυὸ πόδια τοῦ
ζώου σὲ κάθε χέρι του. Μένει ὄρθιος, ἀκίνητος, σιω-
πηλός, μὲ τὰ μάτια στηλωμένα στὸν Μάρτυρα.

ὦ τρικύμισμα

3770 Τῆς ψυχῆς μου. Νοιώθω ὡς τὰ βάρδια τὴν ψυχὴ
Νὰ τρέμει καὶ τὸ δέντρο ὡς τὶς πιο μακρινές
Καὶ πιο βαθιές του ρίζες νὰ ταράζεται.
Δὲ βλέπετε τὶς τρεῖς αὐτὲς μαυρόπεπλες
Γυναῖκες ;

ΣΑΝΑΗΣ

Ποιὲς γυναῖκες λές, ὦ Κύριε ;
Πὼς μὰς τρομάζεις : κατὰβαθα !

Ο ΑΓΙΟΣ

3775 Γιὰ τὶς τρεῖς
Μιλῶ γυναῖκες, πὸν στὰ πόδια κάθονται
Τοῦ βομοῦ.

ΣΑΝΑΗΣ

3775 Μὰ δὲν ὑπάρχει, ὦ Κύριε,
Τίποτε ἄλλο ἀπὸ τῆς στάχτης τοῦς σωρούς.
Μονάχα στάχτες μαζεμένες εἶν' ἐκεῖ
Ἀπὸ παλιὲς θυσιῆς πολυκαιρινές.

Ο ΑΓΙΟΣ

Τὶς βλέπω, πὸν σαλεύουνε καὶ πὸν σκιροῦν.

ΣΑΝΑΗΣ

Γελιέσαι. Σὰν ποιὸς τρόμος σοῦ λευκαίνει τὴ
μορφὴ ;

Ξαφνικά ὁ Μάρτυς κοιτάχτηκε
κατάματα μὲ τὸ βοσκό.

Ο ΑΓΙΟΣ

3780 Μίλα σιγά. Τρόμος κανεὶς βαθύς
Δὲ μοῦ κατέχει τὴν καρδιά. Μίλα σιγά.
Καίτα ἐκεῖ πέρα. Ὁ Ποιμένας στέκεται.

Ο ΣΑΝΑΗΣ

Ποῦ νὰ κοιτάξω ; Ποιὸς ποιμένας ;

Ο ΑΓΙΟΣ

Καὶ κρατεῖ

Τ' ἀρνάκι τὸ κατάσπρο γύρω στὸ λαιμὸ
Πάνω στοὺς ὄμους του. Τὸ βλέπεις καθαρά ;

ΣΑΝΑΗΣ

3785 Τὶ ὄνειρα σὲ ἀναταράζουν, Κύριε ;

Ο ΑΓΙΟΣ

*Ἐφυγε πιά.

Ἡ ὄπτασία χάνεται· μὰ ἡ σκιά τοῦ
Σταυρωμένου ἀπλώνεται πάνω στὴ μαν-
τιχὴ δάφνη. Κ' ἡ μέθη τοῦ αἵματος θὰ
διαρκέσει ὡς τὸν τελευταῖο στεναγμὸ.

Τὸ αἷμα μου, μέσ' στὴ σκιά

Ποῦ μεγαλώνει, ἀρχίζει νὰ κυλᾷ μὲ βιά.
Οἱ δάφνες εἶναι σὰν τὶς λόγχες ποὺ ἔμειναν
Ἐλόγηδες γύρω ἀπὸ τὸν φοβερὸ Σταυρό.

3790 Ἀπὸ τὰ βάθη, ἀπὸ τὰ βάθη προσκαλῶ
Τὸν ἐμπιστόν σας, ὃ τοξότες, ἔρωτα.

Ἀπὸ τὰ βάθη καὶ ἀπὸ τὰ κατὰβαθα
Σᾶς προσκαλῶ ξανά. Ἐλάτε πὶὸ σιμά.
Σκοτεινιάζει. Πρέπει νὰ σημαδέψετε

3795 Ἀπὸ κοντὰ γιὰ νὰ χτυπήσετε σωστά.
Καὶ ποῖον ἀκόμα νὰ διαλέξω ἀνάμεσα
Σὲ σᾶς ; Ὅποιος μπορέσει πὶὸ καλύτερα

Νὰ σημαδέψει μὲ τὸξύτερον ἀπὸ
Τὰ βέλη του καὶ νὰ τὸ ρίξει ὀρηκτικά

3800 Μὲ τέτοια δύναμη (κρατῶντας τὴν πνοὴ
Στὰ δόντια, πλάι στὸ μάτι φτερωτῆ

Τὴν ἄκρη, τὸ χροῦλι του στοὺς κροτάφους),
Ποῦ τοῦ δέντρον τὸ φλοῦδι νὰ σκιστεῖ βαθιὰ
Καὶ τὸ κορμί μου πέρα ὡς πέρα νὰ τρυπηθεῖ,

3805 Αὐτός, ἀλήθεια, θὰν τὸ πῶ, πῶς μὲ πονεῖ,
Πῶς μ' ἀγαπάει ὅσο κανεὶς ἐγκάρδια.

Κάθε τοξότης, μὲ τρεμάμενο χέρι σέρνει κάτω
ἀπὸ τὸν ὄμο του ἓνα βέλος ἀπὸ τὴ φαρέτρα του.

Τὸ τόξο μου ἔχεις, Σάναη. Ἀδερφέ,
Νὰ τὸ θλίψεις ἔλα πάνω στὸ στόμα μου

Πρὶν τὸ τεντώσεις. Ἄς μοῦ ἀγγίξει τὴν ψυχὴ

3810 Καὶ τὰ χεῖλη. Ἀνυπόμονα σὲ καρτερῶ.

Ὁ Σάναης πλησιάζει καὶ κρατᾷ ὑψωμένο
μπρὸς στὸν Ἀρχηγὸ τὸ τόξο, ποὺ πάνω του
ἡ γραμμὴ τῆς ἐξαιτίας πορφύρας λάμπει σὰν
τὸ χρυσάφι καὶ σὰν τὸ φίλντισι.

Θυμήσου το ! Νὰ τὸ θυμᾶστε πάντοτε !

Τὸ τόξο δείχνει τὴν Τριάδα τὴν ἱερή.

Τὸ ξύλο εἶναι ὁ Πατέρας, ἡ χορδὴ

3815 Τὸ Πνεῦμα, τὸ βέλος τὸ φτερωτὸ

Εἶναι ὁ Γυιός, ποὺ ἔχυσε τὸ αἷμα του.

Σημάδια πιά δὲν εἶναι ἄλλα ἔξω ἀπ' αὐτὰ

Τοῦ αἵματος τοῦ ἀγνιστικοῦ ποὺ χύθηκε

Ἀπὸ τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ.

Κρατεῖ ἀκίνητα τὰ χεῖλη καὶ ὁ τοξότης μὲ τὰ δίκωρα
μάτια τοῦ δίνει νὰ φιλήσει τὴ λαβὴ τοῦ τόξου. Τὰ κα-
θαρά του χεῖλη μένουν ἀσάλευτα ὡς πολλὴ σὶ νὰ πύ-
νουν ἀπὸ γεμάτον κάλυκα μὲ μακριὰς ρουφηξιές. Ἡ
φωνὴ του πιά δὲν εἶναι παρὰ μιὰ σαστισμένη φλόγα
ποὺ τρέμει.

Ἀπὸ τὰ βάθη καὶ ἀπὸ τὰ κατὰβαθα

3820 Καλῶ τὸν στοργικὸ σας ἔρωτα, ἐκλεχτοί !

Κάθε σκληρὸ βέλος εἶναι σωτήριο

Καὶ πρὸς μιὰ νέα καὶ θεῖα ζωὴ μὲ ὀδηγεῖ.

Μὴν τρέμειτε, τὰ δάκρυα σταματήστε τα.

3825 Μ' ἄς εἶστε μεθυσμένοι, ἄς εἶστε ἀλλόφρονες,

Ὅπως στὴ μάχη, ἀπ' τῶν αἱμάτων τὴν εἰδή.

Ὁ στόχος εἶμαι. Σημαδέψτε ἀπὸ σιμά.

Ἀπὸ τὰ βάθη καὶ ἀπὸ τὰ κατὰβαθα

Τὴν τρομερὴν ἀγάπη σας θεορᾷ καλῶ.

Ἀκούεται ὁ χορὸς τῶν Ἀδωνιαστῶν, ποὺ ἀνεβαίνει τὸ
λόφο, μέσ' ἀπ' τὶς δάφνες. Ἐνας τοξότης, συνεπαρ-
μένος ἀπ' τὴ ματιὰ τοῦ Μάρτυρος, ποὺ τὸν ἐνθαυ-
ρῶνει, τεντώνει τὴ χορδὴ ἀλλόφρονα καὶ τοξεύει. Τὸ
βέλος μῆγεται στὸ γόνατο, μέσα στὴν ἀρθρωση
ἀκριβῶς.

Εὐλογητὸς ἄς εἶναι ὁ πρῶτος ! Τ' ἄστρο αὐτὸ

3830 Τὸ πρῶτο ἄς εἶναι εὐλογητό !

Ἐνα εἶδος ξαφνικῆς τρέλλας φαίνεται νὰ κυριεύει
τοὺς Ἀσιάτες, γοητευμένους ἀπὸ τὴν ἰγνότητα τῆς
μεθυσμένης αὐτῆς φωνῆς.

Ἐμπρὸς ξανά.

Μὲ τὰ γλωμά τους χεῖλη πίνοντας τὰ δάκρυά τους
δὲ σημαδεύουν πιά τὸ κορμί, μὰ ρίχνουν τὰ βέλη
τους πρὸς τὴ φωνή.

Ἄχ ἢ στοργὴ σας ! Ἡ ἀγάπη σας !

Ἀφίγουν βραχνῆς καὶ κουρασμένες κραυγές,
σὰν κοιμισμένοι, ποὺ ταράζονται σὲ μιὰ τυ-
φλὴ μάχη πρὸς ἓνα τερατάδες ὄνειρο.

Ξανά !

Μερικοί, ξαφνικῶς, παρατοῦν τὰ τόξα τους, μαζεύονται στὰ
γόνατά τους καὶ ὀλολύζουν μὲ τὸ μέτωπο πρὸς τὴ γῆ.

Ἀκόμα !

*Ἄλλοι πέφτουν κάτω, σ' ἓνα σπασμὸ τρόμου ποὺ ταράζει

τά σαγόνια τους, ὅπως τὸ σαρδωνικὸ γέλοιον.

Ἄκομα!

Ἄλλοι ἀδειασαν τὶς φαρέτρες τους πάνω στὴ γλῶσσι καὶ κρατῶντας τὴ δέση τῶν βελῶν κάτω ἀπὸ τ' ἀριστερὸ πόδι, χαμηλῶνουν μὲ μιὰ συνεχῆ καὶ γρήγορη κίνηση γιὰ νὰ τὰ πάρουν, τὸ ἕνα ὕστερ' ἀπὸ τὸ ἄλλο. Καὶ τραβοῦν τὰ τόξα τους ἀπελπισμένοι, σὰ νὰ μὴν εἶχαν μπροστά τους ἕνα κορμὶ δεμένο σὲ δέντρο, μὰ ἕνα πλήθος ἰππέων, ποὺ ἔπρεπε ν' ἀποκρούσουν προτοῦ φτάσουν καὶ τοὺς συνθλίψουν κάτω ἀπὸ τὰ πέταλα τῶν ἀλόγων τους.

Ἄκομα!

Ὡς πότε αὐτὴ ἡ φωνὴ θὰ ζητάει τὸ σίδερό; Ρίχνουν ἀδιάκοπα τὰ βέλη τους, ἀπελπισμένοι, ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτό τους, μέσα σ' ἕνα εἶδος ἀχαλίνωτου ἱγγου, σὰ νὰ μὴν αἰσθάνονται πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους τὴ μουσικὴ συγῆ τῶν φύλλων, ἀλλὰ τὴ φοιτικὴ μιὰς πολιορκητικῆς μηχανῆς φλεγόμενης πάνω στοὺς βροντεροὺς της τροχοὺς.

Ἄγαπη αἰώνια!

Εἶναι τὸ ἐπιθανάτιο ἀγομέλιμα μὲς' στὸν τρυπημένο λάφυρα, ὁ τελευταῖος στεναγμὸς, τὸ τελευταῖο χαμόγελο, ἡ ὕστατη ἐπίκληση. Τ' ὁμορφὸ κεφάλι γέρνει στὸν ὄμο, ποὺ λάμπει λείος σὺν τὸ Κύνθιο μίσημαρο, πλυμένο μὲ μῦρα ἢ φτερούγα ἐνὸς τόξου τρεμοσαλεύει ἀκόμα στὴ μασχάλη. Τὸ ἐξαισιό κορμὶ παραλύει καὶ τὰ μπράτσα τεντώνονται κρατημένα ἀπὸ τὰ δεσμά.

ΟΙ ΕΜΕΣΗΝΟΙ ΤΟΞΟΤΕΣ

— ὦ Κύριε!

— ὦ προσφιλή!

— ὦ Κύριε!

— Ἀγαπημένε!

— Προσφιλή!

Καλοῦν μὲ μεγάλες κραυγὰς τὸν ἀγαπημένο τους ποὺ πεθαίνει. Ρίχνουν τὰ τόξα τους, στριφογυρίζουν ἀπὸ ἀπελπισία, σέρνονται πάνω στὴ γλῶσσι ὡς τὰ δυὸ ἄψυχα πόδια τοῦ Μάρτυρος καὶ τὰ φιλοῦν. Οἱ κόμμι τους ἀγγίζουσιν τὶς ἄκρες τῶν μπηγμένων μεσ' στίς νεανικὲς σάρκες βελῶν. Καὶ τὸ τραγοῦδι τῶν Ἀδωνιαστῶν πλησιάζει πάντα. Ἡ ἐσπέρα τώρα εἶναι ὅπως τὸ φοινικικὸ γυαλί χρωματισμένο μὲ τὴ γαλανὴ ἀργιλλο τῆς Κύπρου. Κοκκινωπὲς ραβδώσεις τὴ χωρίζουν ἐδῶ κ' ἐκεῖ κ' οἱ μαῦρες δάφνες διαγράφονται στὴν ἀτμοσφαῖρα καθαρά. Προβαίνουν γυναῖκες τῆς Βύβλου, μὲ τὰ μαλλιά σκορπισμένα, τὶς ξῶνες λυτές, τοὺς χιτῶνες ξεσκισμένους, σέρνοντας ἕνα φορεῖο ἀπὸ ἔβενο καὶ μενεξεδιὰ πορφύρα.

CHORUS SYRIACUS

3835 Ὁ ὁμορφος Ἀδωνης πεθαίνει! Magister
Ἐχει πεθάνει ὁ θεῖος Ἀδωνης! Claudius
Τὸν Ἀδωνη κλάψτε παρθένες! sonum
Κλάψτε, παιδιά! (*) dedit

Κλάψτε, ὦ γυναῖκες τῆς Συρίας,

(*) Σημ. Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ἐδῶ ἡ ὁμοιότης τῶν στίχων αὐτῶν μὲ τοὺς γνωστοὺς στίχους τοῦ Βίβλου ἀπὸ τὸν α' Ἐπιτάφιον Ἀδωνιδος:

3840 Φωνάζετε, «ὦ Κύριε, ἀλί μας!».

Εἶν' ὅλα τ' ἀνθία μαραμένα.

Κλάψτε, πικρά!

Κι ἄλλες γυναῖκες τρέχουν φέροντες, ἰφάσματα ἀπὸ κόκκινη πορφύρα, λινὰ πανιά, στενὲς ταινίες, δοχεῖα μὲ ἀλοιφές, στέφανα ἀπὸ κυπαρισσόκλωνους, ἀπὸ τοὺς κήπους τοῦ «Ἀδωνη». Περιστοιχίζουν τὴ δάφνη, προσπαθοῦν μὲ βία ν' ἀπαλλάξουν τὸ κορμὶ τοῦ Μάρτυρος ἀπὸ τὰ δεσμά. Ὁ θνήσκων ἀπλώνεται. Οἱ γυναῖκες, ποὺ ἦταν κοντὰ στὸ βομῶ, ἔχουν χοθεῖ καὶ μονάχα μένουν στὸν τόπον ἐκεῖνο οἱ μαυροειδεροὶ σοφοὶ τῆς στάχτης.

ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΔΟΚΙΜΗ ΕΚΑΜΕΝ Ο

ΙΩΑΝ. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἄϊας ὦ τὸν Ἀδωνιν, ἀπόλετο καλὸς Ἀδωνις,
ὄλετο καλὸς Ἀδωνις, ἐπαΐζουσιν ἔρωτες.

Ὁ μεταφραστής

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΟΙ ΑΛΑΝΙΑΡΗΛΕΣ διήγημα Δημοσθ. Βουτυρά. Ἐκδοσις β'.

1

Αὐτοὶ οἱ Ἀλανιαρίδες! εἶν' εὐγενέστεροι καὶ ἀγιότεροι ἀπὸ πολλοὺς ἀριστοκράτες.

Ἡ ἀνθρώπινη καλωσύνη τους δὲν προέρχεται ἀπὸ μιὰν ἀπλή, ἀνεύθυνη καὶ ἀσυνείδητην ἔξη, οὔτε ἀπὸ μὴν ἀνατροπὴν εὐγενικὴν καὶ περιορισμένην εἶναι δουλεμένη ἀπὸ τὸν πόνο, ποὺ διατρέχει, σὺν ἀθώρητος σύνδεσμος, ἀκέρεια τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἄπ' τὸν παλὸν καιρὸ μιὰ ἀνείληψη φυσιολογικὴ καὶ χεῖρα, ὀνόμασε, —ταπεινά καὶ ἡλίθια—καρπὸ τῆς Γνώσεως» (δηλαδὴ τ' ὄνομα τῆς ὑπεριότητος Ἀξίας!), ὀνόμασαν ἔτσι μιὰ χαρὰ ὑποπτη καὶ ξένη, ποὺ πραγματοποιεῖται πολὺ μακρὰ ἀπ' τὸν ψυχικὸ μας κόσμον, ποὺ μὰς ἀφήνει τὸ ἴδιο φτωχοῦ καὶ ὀρφανούς καὶ μόνους καὶ κλεισμένους στὸν ἑαυτό μας, σὺν καὶ πρῶτα, ποὺ σκόπιμα μεθῶντας τὴ σάρκα σὲ μιὰν ἀστραπιαία ζάλη, πολεμᾷ νὰ βουβάνη καὶ ν' ἀπογοητεύσῃ κάθε ἀνάγκη μας πρὸ πνευματικῆς.

Γιὰ τοὺς τόσο χαροῦμενα θλιμμένους φίλους τοῦ βιβλίου, ὁ καρπὸς τῆς Γνώσεως στάθηκε κάποιος ἄλλος, πολὺ πνευματικώτερος, πολὺ ἀνθρωπινώτερος: ὁ Πόνος. Κι ὁ ἀτομικὸς τους πόνος τοὺς βγάζει στὸν Ὀκεανὸ τῆς μεγάλης ἀνθρώπινης δυστυχίας ποὺ κυματίζει γύρω ἀπ' τὶς ψυχές, καθὼς ὁ ἔρωτας γύρω ἀπὸ τὶς σάρκες. Τὴν ἔγνοια τῆς ζωῆς τὴ συλλαμβάνουν ἀνάμεσα ἀπ' αὐτὸν τὸν πόνο, ἐκεῖνο τὸ κόκκινο πανί, τὸ θαυμασιόν, ποὺ ἡ φύση σαλεύει ἐμπρὸς στὰ μάτια τῶν πλασμάτων της γιὰ νὰ τ' ἀποπλανήσῃ στὸ θέαμά της, πιάνοντας ἔτσι στὴν αἰώνια παγίδα της τὴ μύξα τοῦ διαρκητικῶ ὄχλου, ἀφήνει τὴν ὄρση τους ἀσφαλτῆ καὶ ἀκατάδεχτη.

Ὁ ἔρωτας. Σπάνιος σ' ὅλο τὸ ἔργο τοῦ κ. Βουτυρά, (ἐκτὸς ἂν εἶναι συγχυσμένος μὲ ἄλλες ἐκδηλώσεις ψυχολογικῆς καὶ ἀνάμικτος μαζί τους), εἶναι παρόμοια σπάνιος στὸ ἀρρενωπὸ αὐτὸ διήγημα. Ἴδου, ἡ ζωὴ εἶναι ἐπίσης ἀξιοσπούδαση καὶ ἀξιόλογη καὶ ἀξιγάπητη, καὶ ὅταν αὐτὸς τῆς λείπει!

Ἡ στοργή, τὸ φίλτρο, ἡ φιλία, ἡ παλλόμενη συμπάθεια πρὸς τὸν ὁμοῖό μας, αἰσθημάτων ἀνιδιοτέλειστερα, ἀλτρουιστικώτερα, σεμνότερα, κοινωνικώτερα—αὐτὰ μόνο

ζωγραφίζονται με σφοδρή συγκίνηση στις σελίδες του. Ύπάρχει, αλήθεια, ο έρωτας, μα φαίνεται από καιρό σε καιρό, και στο περιθώριο· είναι τόσο άοριστος, τόσο ασθενικά δυναμικός, τόσο ακαθόριστος στο αντικείμενό του, ώστε να βρίσκεται, άπλωσ στη σφαίρα μιας άσαφους όνειροπολήσεως—καθώς ο πόθος των ταξειδιών, της μετατοπίσεως, της εύτυχίας, των σχεδίων που κάνουν αυτοί οι όνειροπόλοι...

2

Σκεπτικιστές που ή δράση τους ξεφεύγει απ' τα χέρια κριτικοί της σκοπιμότητας της ίδιας των προσπαθειάς· είναι καμωμένοι για ποιητές, και πρέπει να ζήσουν σά σκαρτιάδες· ο Λεώπης ζωγραφίζει στον τοίχο της ταβέρνας σκηνές «όλο απ' την αρχαία μυθολογία» με μίαν έξ ένστικτου έπίγνωση του πρόσκαιρου της ζωής, είναι συγχρόνως οι καταθλιπτικότεροι πεσσιμιστές, οι πιο συνεπαρμένοι όνειροπόλοι, κ' οι πιο φλογεροί έπικούρειοι που σφιχταγκαλιάζουν τη χαρά που ξεθυμαίνει.

Είναι αλήθεια, μοιραίοι, όσον ο άνθρωπος βυθίζεται στην άπόγνωση, τόσο ή φυσιολογική του αντίδραση να άδρανή και τότε να καταφεύγει σε μίαν άλλη λύτρωση φανταστική, περαστική, γεμάτη ψεύτικες επαγγελίες, στο όνειρο, στην παραίσθηση, στην έλπίδα, στο θαύμα. Κι' όσο βαθιάνει στην άπελπισία, τόσο το θαύμα φλέγεται τόσο γίνεται πιο χειροπιαστό! Οι θρόλλοι που νανούρισαν τη σκλαβιά και τον ξεπεσμό των λαών, δέν ήταν ένα ομαδικό τους όνειροπόλημα;

Άνάμεσα στη σκλαβιά της πραγματικότητας και στην έλευθερία της φαντασίας υπάρχει κ' ένας σταθμός που κ' οι δυο αυτές καταστάσεις δίγουν τα χέρια: είναι ή μέθη, το τραγούδι, ή χαρά που φουντώνει ξαφνικά και γρήγορα.

Πόσα τέτοια αυτόματα κ' εύκαιρα γλέντια δέν άναδουν, στο βιβλίο αυτό, απ' το τίποτα! άπό μια στιγμιαία έκρηξη φιλίας, άπό ένα ποτήρι κρασί, άπό μια κακήν είδηση πολλές φορές! Χαρές που φέρνουν πίσω, γιατί προαισθάνονται το τέλος τους, προσβλέπουν τη λιγοστή ζωή τους. Γιατί ο πόνος φυσάει όλόγυρά τους, σά μελανός βορριάς που βουίζει πίσω άπό τον άπο τοίχο που μια έτοιμοθάνατη άντηλιά άκίνητη και τεντώνεται μια λιγύψυχη πεταλούδα. Ούτε αυτές δέν τις δοκιμάζουν ολότελα άδολες. Ο Άλίμπης συλλογιέται, κυττώντας τον πάτο του ποτηριού του: «Αί, πόσο θα βαστάξει κι' αυτό! μισή ώρα, μια ώρα το πολύ... κ' ύστερα; το καπάκι θα ξανασφαλίση».

Η στεναχτική κιθάρα ζωηρεύει τη μελαγχολία του:

«—Τί έχουμε ύποφέρει!... τί έχουμε ύποφέρει!».

Ύστερα ο στοχασμός του πλαταίνει, άνεβαίνει:

«—Κι' όλ' αυτά; όλ' οι έξευτελιομοί, γιατί; για να ζή κανείς!»

Κ' ύστερα, παύση.

§ 3.

Στο βιβλίο, —γραμμένο χωρίς καμιά φραστική τεχντροπία, τί λέω! χωρίς σχεδόν καμιά προσοχή, (μα πού, έτσι, γίνεται νοπότερο κ' έρχεται σιμότερα στην αλήθεια),— υπάρχουν λεπτομέρειες άφθονες που σταματούν το μάτι και το κάνουν να βαθύνει.

Ο Ψαθούλας, ο γέρος που διψάει άκόμα το συγχρωτισμό μ' αυτά τα ρειάτα, όσο κι' αν είναι δυστυχιμένα, που άποξεχνιέται μαζί τους, που σοβαρεύεται στα ψέμματα, και κερνάει, και τραγουδάει μαζί, και στον ένθουσιασμό του χτυπάει τη σιδερένια μύτη της μαγκούρας του χόμω στις πλάκες, —πόσον είναι ένα άπαραίτητο στοιχείο για τη συμπλήρωση του άπειρα συμπαθητικού συνόλου!

Ο Άλίμπης βρίσκει κάποτε δουλειά· όσο κι' αν άμφιβάλλη γι' αυτά όλα, όμως δουλεύει μ' όλα του τα δυνατά, με το λιονόγερο στο πρόσωπο και στα χέρια, σκά-

βοντας στο ύπαιθρο. Μα σχεδόν εύθως τον διώχνουν, γιατί μαθαίνουν πως το σπίτι του δέν είναι εύπόληπτο, πως τον πατέρα του τον καρατόμησαν κατάδικο!

Δέν το κρύβω πως έδω, αυτό, μου φαίνεται σά στοιχείο ύπερβολικό κ' έξεζητημένα ρομαντικό· είναι της μάγκας του Ούγκω, κ' είναι κάπως άσυμβίβαστο με τον άλλο τόνο και με την αλήθεια του όλου έργου. Ίσως θα προτιμούσε κανείς μίαν άλλη άτυχία ή και άκόμη και να φύγη ο Άλίμπης μόνος του, διψώντας τη συντροφιά και τη σκοληκόβρωτη ταβέρνα, και βρίσκοντας, για να δικαιολογηθή στον έαυτό του, κάποιο άσήμαντο πρόσχημα. Θα ταίριαζε ίσως περισσότερο.

Οι φίλοι του τα μαθαίνουν όλα κ' έρχονται στο σπίτι να του έκφράσουν τη συμπάθειά τους. Η μάνα του, άνύπεκτη ως την ώρα, ξεπροβοδίζει μια βίβιτα (την είχε τρατάξει μονάχα νερό) κ' αοί δυο φίλοι μήκανε μέσα, ο ένας κοντά στον άλλο, βγάζοντας τα καπέλα τους. Ο Άλίμπης παρατήρησε πως πάλι αυτή την ήμέρα τους είχε πιάσει ή μεγάλη ευγένεια που κάθε τόσο τους έπιανε». Δέν ξέρω γιατί αυτή ή λεπτομέρεια συγκινεί βαθύτατα. Τα κινήματα της άμεμπτης έθιμοτυπίας που κάνουν αυτοί οι κουρελιάρηδες στις ώρες των τις πιο φτωχές, (κ' είναι αυτό τόσο πραγματικό!), έχουν ένα χαρακτηρισμό τόσο συγκινητικά χαριτωμένο! Κυμαίνονται άνάμεσα στο σοβαρό και στο κομικό, έχουν ένα πικρό χιούμορ, είναι κάτι σά σαρκασμός προς τη μοίρα τους... μα έχουν και την άλλη των όψη, —μιάς διαμαρτυρίας: γιατί τάχα τα πλάσματ' αυτά παύουν να έχουν κι' άνθρωπισμό, επειδή τα βασανίζει ή κοινωνική φτώχεια; κ' είναι πολυτέλεια που τους άρνούμεθα και κομική ευγένεια το να σέβονται κι' αυτοί τον έαυτό τους, στο έπίπεδό τους των άποκλήρων, και να έχουν έκτίμηση άνάμεσό τους; ή έπρεπε να μείνουν γυμνοί κι' απ' αυτήν;

§ 4.

Σε λίγο ή κατάσταση ζοφώνεται άπελπιστικά. Η συντροφιά λύνεται, —ο ένας φεύγει για τα ξένα. Ο Άλίμπης βλέπει πως ή δουλειά πια είναι άδύνατη. Μοιραίες ώρες σημαίνουν.

«Καλύτερα, συλλογιέται. Γιατί να ξαναπάμε πίσω πάλι, τώρα έχουμε πάρει τον κατήφορο, ά; τελιώνουμε πιο γρήγορα. Γιατί ναρογοποούμε;»

Ο χειμώνας ξεσπάει σε δυνατή χιονιά.

«Η φύση συμμαχεί με τον άνθρωπο, για να τιμωρήση ως της αξίζει, την άγέροχη μελαγχολία που σάς κάνει να πορευέστε όρθομέτωποι».

γράφει και ο Βεζλαίν για τους Grotesques, που σημαίνει περίπου «Άλανιάρηδες»...

Και σε λίγο προαισθινάστε την προσέγγιση μιάς αναπότρεπτης φρικιαστικής σκηνής στο ελληνικό μας περιβάλλον. άπό κείνες που είμαστε συνηθισμένοι ν' άπαντούμε στις σελίδες των Ρώσων συγγραφέων. Σφάζουν το τελευταίο πουλί, άνάδουν φωτιά, ο Άλίμπης άγοράζει κρασί, κάθονται στο τραπέζι...

«—Κρασί, μάνα, πια να ζεσταθείς!»

«—Να έλξης την εύχή μου, παιδί μου...»

«—Την κατάρα σου, μάνα».

«—Χριστός και Παναγιά».

Α, αυτή ή έλαφρή μέθη που μπερδεύει τη γλώσσα της γριάς! τα πόδια της τρεκλίζουν, γελάει μ' αυτό, ο γυιός της την πάει ως στο κρεβάτι της. Είν' αλήθεια, μια σκηνή γεμάτη μια τραγική ειρωνεία, μια σκηνή σαραχτική. Μοιάζει σαν ή προμελέτη ή έναρξη ενός έργήματος, που ή ανάγκη κι' ή τεφρή χιονιά το έμπνέουν άμείλιτα.

Αυτή ή ζάλη, ή λήθη της φτωχειάς γυναίκας, πώς φαίνεται στά μάτια του αναγνώστη πού ξέρει τή συνέχεια και τό νόημα!

‘Ο Άλιμπης βάζει τό μαγκάλι κοντά στην κοιμισμένη, κλειδώνει καλά τήν πόρτα και κάθεται ν’ άφυγκαστεί... Μιλιά...

α— Μάννα μου!, κλαίει με λυγμούς και πέφτει στά γόνατα.

Και τό χιόνι,—ρωσικό χιόνι αναμφιβόλως—πέφτει άπάνω άπ’ αυτό τό σκοτεινό μαρτύριο, άσπορίζοντας κ’ ίσοπεδώνοντας τά πάντα.

ΤΕΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

MIX. Λ. ΡΟΔΑΣ: «*Αμαρτωλά*».— Έκδοτ. Οίκος «Φιλολογική Κυψέλη», Αθήναι.— Τό πεζό τραγούδι τό φανταζόμαστε σαν ένα σήμα με τόση άρμονία κ’ έντέλεια στίς γραμμές του, όσο θαυμασμό μās προξενεί ή άκρίβεια των κύκλων πού γράφει στον άέρα μια σφαίρα, όταν νυρίζει στον άξονά της με τήν πιο μεγάλη ταχύτητα. Καμιά παρέκκλιση, καμιά άνωμαλία, καμιά άνομοιότης. Είναι ή περίπτωση κατά τήν όποια ή Τέχνη δέν άνέγεται ούτε τόν παραμικρότερο συμβιβασμό με τή θεωρία ή τήν πρακτική των ανθρώπων της σκοπιμότητος. Τής άρκεί νάναπαραστήσει και νά τοποθετήσει σα μια σπάνια πορσελίνα, ανάμεσα στα μπιμπλώ μιας έτοίματης ένα γυναικείο χέρι σφιτά γαντωμένο π’ όλη τήν άβόνητα και τή νοχέλια των γραμμών του ή τήν άνάταση της άλκις ενός εφήβου: σκοπός της είναι ή κατασκευή ενός κομψοτεχνήματος.

‘Από τό περιεχόμενο των «*Αμαρτωλών*» τά λιγότερα άνήκουν στο είδος αυτό της Τέχνης. Τά’λα έχουν περισσότερο τά γνωρίσματα μικρών άφηγήσεων, ένα είδος ξεχωριστό από τό καθαυτό διήγημα, πού μεταναστεύεται π’ επαινετή δεξιοτεχνία ό κ. Ροδάς. Τέτοια είναι ή «*Ρηνούλα*» κι άλλα, προπάντων όμως ή «*Ατσιγανοπούλα*» πού παρουσιάζει σύνολο τόσο σφοντυισμένο κι ασφαλισμένο άπ’ ός τις πλευρές του, ώστε νά δείχνει ότι ό κ. Ροδάς ξέρει νά διαλέξει τί του χρειάζεται νά’σ’ από τόν άπαιτηλό και πολυποίκιλο κόσμο της Τέχνης. ‘Η ίδια πείρα δεξιοτεχνίας διαφαίνεται και στα λίγα κουμάτια του βιβλίου, πού άνήκουν στο άσθητό είδος τού πεζού ρυθμικού λόγου: Τό «*Πάθος*», τó «*Μίσος*», ή «*Προσευχή*». Έκείνο μόνο πού ένοχλεί κατά τήν άνάγωση των «*Αμαρτωλών*» είναι ή άπουσία τού τελικού ν πριν από τó κ. ξ. τ. π και ή χρησιμοποίηση τύπων υπερδημοτικιστικών πού άποτελούν παραφρονία ιδιαίτερος στην άσθητή άρμονία τού πεζού ρυθμικού λόγου.

‘Αλλά ή Έκφραση σ’ όποιοδήποτε κύκλο της Τέχνης κι αν άπαντάται (Λογοτεχνία, Γλυπτική, Ζωγραφική κτλ.) πάντα προέρχεται από μια άσίγαστη άπαιτηση τού έσωτερικού κόσμου, πού γίνεται ά-τιμηπή εύκολότερα ή δυσκολότερα άνάλογα με τó βαθμό της ένότητος των συναισθημάτων και τήν δξυδέρχεια τού έρευνήτη. Στα «*Αμαρτωλά*» ή ψυχική άφορηή παρουσιάζεται εύκολα και από τήν άρχή: τó Πάθος. ‘Αλλά τó «*Πάθος*» της σελ. 7, τó «*ήδονικό πάθος*», γιατί τó Πάθος στάθηκε ή δημιουργική άφορηή στη μεγαλύτερη χρονική έκταση της Τέχνης, από τήν αρχαιότητα των τριών τραγικών ως τó Σαξάπηρ, τó Μπετόβεν, τόν Ταγγόρ, τó Ντ’ Άννουίντσιο, τόν Άνατόλ Φράνς. Τό άμαρτωλό πάθος κατείχε τόν ποιητή και τίς φορές, πού σμειώσαμε παραπάνω, άποδόθηκε με άληθινή επιγραμματικότητα.

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΜΙΚΡΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ «Ν. ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ»

Κυκλοφόρησε τις τελευταίες ήμέρες σέ έκδοση των «Ν. Γραμμάτων» ή «*Τελευταία Νύχτα της Γης*», συλλογή διηγημάτων τού συνεργάτου μας κ. Πέτρου Χάρη. ‘Η έκδοση αυτή, για τήν όποια θά μιλήσουμε στο έρχόμενο φύλλο, άποτελεί τήν άπαρχή μιας σειράς φιλολογικών εκδόσεων από πρωτότυπη και μεταφραστική έργασία των τακτικών συνεργατών μας. ‘Η πρώτη αυτή σειρά θά συμπληρωθεί με συλλογές ποιημάτων των κ. κ. ‘Αθ. Γ. Κυριαζή, ‘Ιω. Μ. Παναγιωτοπούλου και Ναπ. Λαπαθιώτη, και φιλολογικές μελέτες των κ. κ. Κλ. Παράσχου και Φ. Μιχαλοπούλου.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΛΟΪΖΟΣ

Πέθανε στις 14 ‘Ιουνίου νέος, μόνο 23—24 χρονών. ‘Οστόσο ή έκδοση της ποιητικής συλλογής του «*Θλιμένα Λόγια*» (Χίος, 1922) είχε δώσει άφορηή νά έξεταστεί ή έργασία του και νά δοθούν διάφοροι χαρακτηρισμοί, πού ίπείχαν λιγότερο ή περισσότερο από τή γνώση ή τήν ελιζοβιναία. Σ’ έκείνο πού κατέλιγαν σχεδόν όλοι ήταν πώς στο νέο ποιητή υπήρχε άρχετα πλούσιος ό συναισθηματικός κόσμος, άλλ’ έλειπε ή πειθαρχηση κ’ ή κατανόηση των άπαιτήσεων της Τέχνης. Αυτά όμως έχουν τή θέση τους όταν κρίνεται τó έργο ενός λογοτέχνη πού έχει μπροστά του όλο τó μακρό δρόμο τού μέλλοντος. ‘Αλλά για ένα νέο νεκρό ποιητή, πού δέν πρόφτασε νά έξαντλήσει ό,τι δικαιοματικά τού άνήκε, θεωρούμε ύποχρωσή μας νά μείνουμε με τήν προσδοκία πού μās άφινε νά έχουμε όσο ζούσε. Και τήν προσδοκία αυτή ως τήν κανονίζει μόνο ή άγάπη μας προς τó νεκρό.—Παραθέτουμε εν’ από τάνέκδοτά τραγούδια τού ποιητή, πού μ’ εύγένεια μās παραχώρησε ή οίκονένειά του:

Κοίταξε πέρα στο βουβό δρομάκο, πώς λιγά
τό κυπαρίσσι τήν χορφή σκοτεινιασμένο!
φοβήσου! ‘Εγώ πιά δέν τολμώ σαν μια φορά
νά τó έξοργίσω τó σκληρό μας πεπρωμένο.

Θά πεις πώς έγινα άτολμος σαν τó μικρό παιδί,
πού έπίστεψε στίς γριές τά παραμύθια.
Κι όμως, όσο στοχάζομαι, τó πόσο έπόνεσα, πολύ,
τά βλέπω όλα νά γίνονται μια άλήθεια!

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

‘Ο Έκδοτικός Οίκος Μικ. Ζηκάκη (γωνία Πεσματζόγλου και Πανεπιστημίου) προκήρυξε διαγωνισμό για μυθιστόρημα. ‘Οροι του είναι: ύποβολή των έργων ως τις 15 ‘Οκτωβρίου 1924 με τίτλομα τού συγγραφέος κεκλεισμένον έντός φακέλλου, φέροντος έξωθεν ρητόν, τó όποιον ν’ αναγράφεται και εις τήν προμετωπίδα τού βιβλίου», έκταση 15—20 τυπογραφικά φύλλα και άμοιβή 5,000 δραχ. Τήν έπιτροπή πού θά κρίνει όσα έργα ύποβληθούν στο διαγωνισμό άποτελέσαν οι κ. κ. Παύλος Νιρβάνας, ‘Ηλίας Βουτιερίδης και Ρήγας Γκόλφης. ‘Από τ’ άποτελέσματα πού θά δώσει ό διαγωνισμός και τήν έν γένει διαχείριση τού ζητήματος από τήν έπιτροπή θά κρίνεται ή έπιτυχία του.

ΕΙΚΟΝΕΣ Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Ἐκ τὸ φύλλο αὐτὸ τὰ «Ν. Γράμματα» θὰ ἔχουν τακτικὰ κ' ἓνα νέο ἔργο ζωγραφικῆς τοῦ κ. Φ. Κόντογλου σὲ hors-texte καὶ μὲ κάθε ἐπιμέλεια τυπωμένο. Οἱ εἰκόνες αὐτὲς θὰ ὑπάρχουν καὶ χωριστὲς καὶ θὰ πωλοῦνται στὰ βιβλιοπωλεῖα Γ. Βασιλείου καὶ Χ. Γανιάρη.

Ἡ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Σ' ἓνα ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον του σημείωμα στὶς «Φιλολογικὲς Εἰδήσεις» τοῦ Παρισίου ὁ Δουκιανὸς Φάμπρ μελετᾷ τὴν ἐπίδραση τῆς Γαλλικῆς ποιήσεως στὴ Ρουμανία καὶ παρατηρεῖ, ὅτι πούθενά ἄλλοῦ ἢ γαλλικῆ γλῶσσα δὲ μιλιέται μὲ τέτοια γνήσια προφορὰ ὅσο στὸ Βουκουρέστι, ὅπου ἡ ἀγάπη πρὸς τὴ νέα γαλλικὴ τέχνη εἶναι ἐντελῶς ἀσυνήθιστη. Ὁ μεγαλύτερος τῶν σημερινῶν Ρουμάνων ποιητῶν, ὁ Μινουλέσκο γεμᾶτος ἀπὸ τὶς ἀγαπήσεις τοῦ Καρτιέ—Λατέν, ἔφερε στὴν πατρίδα του τὴν τεχνολογία τῶν συμβολιστῶν καὶ δὲ διστάζει νὰ μολογῆ, ὅτι ἡ ὁραιότερη ἐποχὴ τῆς ζωῆς του ὑπῆρξαν τὰ τέσσερα χρόνια ποῦ ἔζησε στὸ Παρίσι. Ἐκ τούτων σύγχρονους γάλλους ποιητῆς ὁ Βαλερὺ ἔχει τὶς πλεονεκτήσεις στὸν κύκλον τῶν διανοουμένων τῆς Ρουμανίας· ἀπὸ τοὺς νεώτερους, ὁ Κοκτώ ἔχει γίνει δημοτικώτατος καὶ διαβάζεται μὲ ἀπληστία. Οἱ ἐπιδοσθεῖς ἐξ ἄλλου, κατὰ τὸν κ. Φάμπρ ποῦ μπορεῖ νὰ διακρίνει κανεὶς στὴ σύγχρονη Ρουμανικὴ ποίηση εἶναι τρεῖς: ἡ λατινικὴ, ἡ σλαβικὴ κ' ἡ ἀνατολική. Ἡ γερμανικὴ ἐπίδραση ἀπουσιάζει. Κι αὐτὸ σημειώνει ὁ κ. Φάμπρ, προκαλεῖ ἀληθινὴ ἐκπληξήν, ὅταν ἀναλογιστεῖ κανεὶς, πὼς ὅλοι σχεδὸν οἱ διανοούμενοι τῆς Ρουμανίας ξαίρουν τὴ Γερμανικὴ γλῶσσα καὶ πὼς ἡ πρόσφατη προσάρτηση τῆς Τρανσυλβανίας ἐπέτρεψε τὴν εἰσαγωγή νέων στοιχείων στὸν τόπο, ποῦ ἀποτελοῦνται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ ἐκγερωμανισμένους ρουμανικοὺς πληθυσμούς.

«Ἡ ΒΑΡΒΑΡΗ»

Εἶναι ὁ τίτλος μιᾶς τριπρακτῆς τραγωδίας σὲ στίχους τοῦ Ami Chantre ποῦ παίχτηκε τελευταία στὴ Γενεύη. Τὸ ἔργο ἄρесе πολὺ κ' ἡ κριτικὴ ἀποφαίνεται πὼς εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποῦ ἓνας δραματικὸς συγγραφεὺς ἀπὸ τῆς Γενεύης σημειώνει μιὰ τέτοια πανηγυρικὴ καὶ δίκαιη ἐπιτυχία.

ΔΥΟ ΒΙΒΛΙΑ

Ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος J. Rey τῆς Grenoble ἐξέδωκε τελευταία δύο ἐνδιαφέροντα βιβλία τῆς σειρᾶς ποῦ τὴν τιλοφορεῖ: «Ὁμορφοὶ τόποι». Τὸ ἓνα, τῶν κ. κ. Devouly καὶ Borel ἀναφέρεται στὴν Κριανὴ ἀκτὴ καὶ ἐπιγράφεται: «Στὸ χαρούμενο βασίλειο τοῦ γαλάζιου» τὸ ἄλλο, τοῦ κ. G. Faure μιλεῖ γιὰ τὶς λίμνες τῆς Ἰταλίας.

ΝΕΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
ΠΟΥ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ὁδὸς Σταδίου, 42

(Βιβλιοπωλεῖον Γ. Βασιλείου)

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ἐσωτερικοῦ γιὰ ἓνα χρόνο	δρχ. 35
Ἐξωτερικοῦ » » »	φο. 35
Ἀμερικῆς	δολ. 7

NEA GRAMMATA

REVUE LITTERAIRE MENSUELLE

DIRECTEUR: ATH. G. KYRIAZIS

BUREAUX: rue de Stade, 42.

(Librairie, G. Vassiliou).

ABONNEMENTS

Étranger	fr. 35
Amérique	dol. 7

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Γ. Ε. Μ. ΑΥΛΩΝΙΤΟΥ: «Ἐκλογή νεοελληνικῶν ποιημάτων».— Ἐκδοτ. Οἶκος Γ. Ι. Βασιλείου, Ἀθήναι, 1924.

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΓΚΩΤΙΕ: «Δεσποινὶς ντὲ Μωπαίν». Μετάφρ. Α. Π. Φαρμακοπούλου.— Ἐκδοτ. Οἶκος Μιχ. Σ. Ζημάκη, 1924.

Α. ΑΡΓΗΣ: «Στίχοι».— Ἀθήνα, 1924.

Ε. ΧΑΓΙ-ΝΕ: «Φλωρεντινὲς νύχτες». Μετάφρ. Ε. Ἐλευθεριάδου.— Ἐκδοτ. Οἶκος Γανιάρη καὶ Σας, Ἀθήναι.

Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ: «Βασάντα».— Ἐκδοτ. Οἶκος Γανιάρη καὶ Σας, Ἀθήναι
IRENE GALANOU: «Toute notre Hellade». Avec une preface de Louis Roussel.— Edition du périodique «Libre», 1924.

ΓΛΑΥΚΟΥ ΛΙΘΕΡΣΗ: «Ὁ γυμνὸς ἄνθρωπος».— Ἐκδοτ. Οἶκος «Γλαῦκα» Κύπρος, 1924.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

«ΝΕΟΙ ΒΩΜΟΙ».—Μηνιαῖο φύλλο.—Χρόνος Α'.—Μῆνης, 1924.

«ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ».—Μηνιαία λογοτεχνικὴ ἔκδοσις. Διευθύνεται ἀπὸ νέους.—Γραφεῖα: Λέκα, 4.

«ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ».—Μηνιαῖον καλλιτεχνικὸν περιοδικόν.—Διευθυντῆς Δημ. Α. Καλογερόπουλος.—Γραφεῖα: Χαριλάου Τρικούπη 22^α

«LIBRE».—Directeur: Louis Roussel.—Bureaux: Sina, 31.

«ΕΛΠΙΣ».—Διεβδομαδιαία πολιτικὴ καὶ φιλολογικὴ ἐφημερίς Κερκύρας.—Γραφεῖα: ὁδὸς Λέοντος.

«ΑΒΓΗ».—Λογοτεχνικὸ περιοδικόν.—Βγαίνει κάθε μῆνα, διεύθυνσις: Μίλιος Χουρμούζιος, Β. Ρ. 73, Λεμεσός, Κύπρος.

ΝΕΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΩΤΗ - ΤΕΥΧΟΣ ΕΒΔΟΜΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΛΙΟΣ 1924

ΙΩΑΝ. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΔΗΜΟΣΘ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

CHARLES BAUDELAIRE

JEAN MORÉAS

ΝΕΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
ΠΟΥ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΑΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ὁδὸς Σταδίου, 42

(Βιβλιοπωλεῖον Γ. Βασιλείου)

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ἐσωτερικοῦ γιὰ ἕνα χρόνο	δρχ. 35
Ἐξωτερικοῦ » » »	φρ. 35
Ἀμερικῆς	δολ. 7

NEA GRAMMATA

REVUE LITTERAIRE MENSUELLE

DIRECTEUR : ATH. G. KYRIAZIS

BUREAUX : rue de Stade, 42.

(Librairie, G. Vassiliou).

ABONNEMENTS

Étranger	fr. 35
Amérique	dol. 7

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ : «Μπενόκι», μυθιστόρημα.—Μετάφραση ἀπὸ τὰ Νορβηγικὰ Βασ. Δασυλάκη.—Ἐκδοτ. Οἶκος Ζηκάκη, Ἀθήναι, 1924.

ΛΕΩΝΙΔΑ ΑΝΔΡΕΓΙΕΦ : «Ἀπομνημονεύματα ἐνὸς φυλακισμένου».—Μετάφρ. Κ. Πρασά.—Ἐκδοτ. Οἶκος Ζηκάκη, Ἀθήναι, 1924.

ΔΗΜ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ : «Διηγήματα».—Ἐκδοτ. Οἶκος Ἰ. Σιδέρη, Ἀθήναι, 1924.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

«ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ».—Μηνιαία λογοτεχνικὴ ἔκδοσις. Διευθύνεται ἀπὸ νέου.—Γραφεῖα : Λέκα, 4.

«ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ».—Μηνιαῖον καλλιτεχνικὸν περιοδικόν.—Διευθυντὴς Δημ. Α. Καλογερόπουλος.—Γραφεῖα : Χαριλάου Τρικοῦπη 22^α

«LIBRE».—Directeur : Louis Roussel.—Bureaux : Sina, 31.

«ΑΒΓΗ».—Λογοτεχνικὸν περιοδικόν.—Βγαίνει κίθε μῆνα, διεύθυνσις : Μίλιος Χουρμούζιος, Β. Ρ. 73, Λεμεσός, Κύπρος.